

HADORPH, JOHAN, LUTH, PEHR, SCHEFFERUS,
JOHANNES, FRIEDENREICH, MELCHIOR

Joannis Schefferi Argentoratensis
Breviarium politicorum Aristotelis : cui
accedit ejusdem Consilium de studiis
in philosophia practica historia recte
instituendis : nunc primum edita
sumptibus Joh. H

1684

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

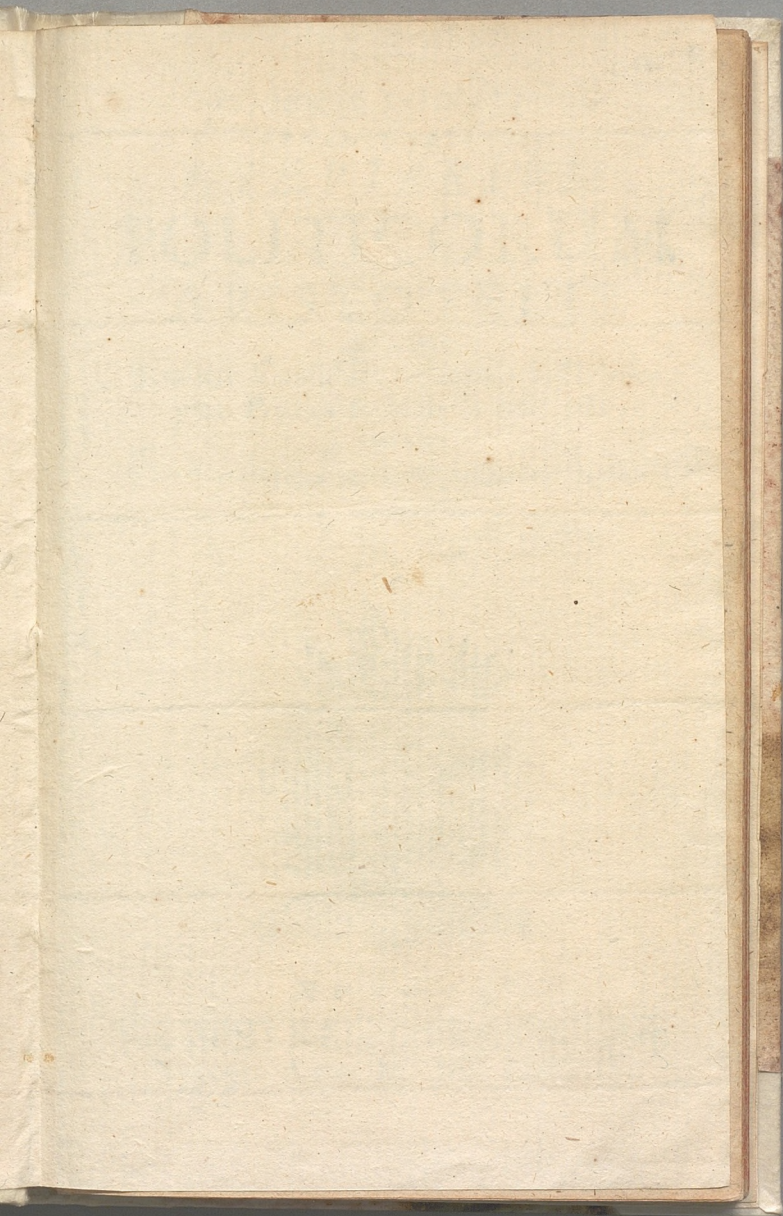
Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>

Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Tom 1700. F 1700
Films
0 1522

extra

Finnes äfven utan den korta
dedikationen på titelns framsida

40

JOANNIS SCHEFFERI
ARGENTO RATENSIS
BREVIARIUM
POLITICORUM
ARISTOTELIS.

Qui accedit
Ejusdem Consilium de Studiis in Philoso-
phia Practica & Historia recte insti-
tuendis.

Nunc primum edita
sumptibus

Job. Had. (orig. hii &)

H O L M I Æ ,

Excudit HENRICUS KEYSER, Reg.
Typogr. Anno M. DC. LXXXIV.

Filii dilecti,
Johannes, Daniel, Nicolae, Samuel
& Carole Hadorphii,

JOANNIS SCHEFFERI merita sum-
ma in studiosam juventutem patriæ, adeoque
universam remp. literariam, nemo ignorat, nisi
qui literas ignoret. Hoc cum ego usus sim vivo
præceptore, eundem vobis mortuum commendo,
cujus viva adhuc scripta vos plurimum ad solidam
eruditionem parandam juvabunt. Hæc igitur,
inter alia, ut ab ipso vivo accepi, nunc post ejus fu-
nera, in usum vestrum edo, atque ut feliciter
fruatini impense cupio. V.

LECTORI BENIVOLO

Salutem !

DE *breviariis, quæ Græcis*
Synopses aut Epitoma, vulgo Compendia
dicuntur, non prorsus quidem injusta doctorum
hominum existunt querelæ, multos his ad in-
struendam alendamque inertiam abuti: & sic
peruisse libros præstantissimæ notæ non paucos,
dum & lectores, quorum utique plures refugiunt
multa legendi laborem, vastâ volumina, ut one-
rac Aetnâ Caucasove graviora reformidant; &
librarii perdere in iis vires sumtusque nolunt,
quæ propter alia vendibilia non facile inven-
tura sint emtores. Caterum fas æquumque non
est, ut rei suum honorem pretiumve derogat
abusus, quam & sibi & aliis eximium ad profe-
ctus majores attulisse momentum testata sunt
sæpius elegantia & polita ingenia. Non eo nimi-
rum sine concinnantur isthac, ut majorem ope-
rum amorem deminuant; sed ut augeant: non
ut excutiant ea manibus adolescentum, sed ut
ingerant imprimantque fortius, & animis
etiam memoriaque penitus insigant.

Crustula ceu cupido sistunt se grata palato,
Et trahit adficiens valdius ora sapor.

Nolo de re notâ operose fari. Oribasius certè Medicus Galenum integrum in summarium breve utiliter contraxit; quomodo & Aristotelem quidam e veteribus, plures è nostris particulatim in Compendia misere. Imo nec piguit Theophrastum (at quem virum!) Platonis de Rep. libros in Epitomen Laërtio memoratam redigere. Nec tamen ita ad exempla horum aliorumque, ut studiosæ juventutis ad utilitatem commodumque se composuit Vir Celeberrimus, & omnibus qui serio bonas literas colunt aut tumentur, nunc quoque post beatam mortem apprime amatus, JOANNES SCHEFFERUS ARGENTORATENSIS, cum Aristotelis quos habemus de Repub. libros, brevi hoc quod vides Enchiridio complecteretur. Nam cum nullum Civilis doctrinæ Systema præferret huic summi acutissimi que Philosophi, quodque hîc vel inprimis debet spectari, viventis in regno & aulâ Philippi Macedonis Amyntæ F. cujus jussu in spem tantam Alexandrum formabat, quantæ postea abunde respondiisse cognitus est: vidit tamen adolescentibus à se privatim non æque commode prælegi posse istud opus, ita diffusum uti nunc habetur in libris. Erant autem magnis Heroibus progeniti quidam eorum qui se illi politicis doctrinis imbucendos tradiderant. Præter ea me-

*moria horum brevior Summario rectius consuli
 posse putabat; seriemque rerum & connexionem
 ostendi facillime, quam convellere tentabant vi-
 ri quidam doctissimi; visi deprehendisse nimium
 multas lacunulas, & sensus pendentes atque in-
 completos. Ille labi eos in hoc censebat, brevi-
 tatis Aristotelæ non satis in hoc memores. Nec
 negavit tamen aliquam multa periisse, aliqua
 etiam corrupta esse fatebatur, quæ Criticis notis
 emendatum ibat, alias forsitan edendis. Et hæc
 sunt quæ nescire te in præsens nolui, Lector
 candide. Nam cum illis nunc quidem contentio-
 nis ferram reciprocare non vacat, qui non Aristo-
 telis modo libros, sed & omnino quicquid est
 hujus generis; quasi otiosorum hominum tricas
 & apinas igni condemnant. Satis hos refutant
 omnis ævi verè prudentes: imo & ipsi contra se
 testes insurgunt, cum utuntur traditis ab anti-
 quo Lyceo aut Academiâ artibus; sive ab Histo-
 ricis in exemplis adumbratas, sive ab aliis Poli-
 ticiis vel majoribus natu, vel aequalibus, per-
 ceptas habent. Verum de his operosius alii. Tu
 vale, benigne Lector, & si videtur, utere
 præsentibus.*

J. C. L.

JOANNIS SCHEFFERI
 BREVIARIUM
 POLITICORUM
 ARISTOTELIS.

LIBER I.

C. I. **O**Mnem boni alicujus gratia institui societatem, manifestum. Cum vero aliæ sint præstantiores aliis, præstantissimam reliquarum, præstantissimi quoque boni gratia oportet esse institutam. Est autem præstantissima, quæ civitas vocatur, quoniam ad hanc referuntur reliquæ, quare præstantissimi summive boni causâ erit instituta. Id porro bonum quia in re consistat, & quomodo, si sequamur ductum rationis, obtineri debeat, in Ethicis monstratum est. At quoniam paucissimi hoc faciunt, civitatis opus est imperio, cujus huc trahantur vi ac potestate. Cæterum de eo quæritur nunc in Politicis, quo se habere modo debeat, ut perficere hoc possit, & ad scopum suum civitas

(7)

tas perducatur. Vulgo sufficere existimant, si regatur, sicut domus. Sed hoc falsum esse liquet, quia domus pars est civitatis, atque ita neque finem eundem, neque gubernandi potest habere rationem. Quid, quod ne ipsius domus quidem regimen eodem modo sese habeat, propter partes diversissimas, ex quibus est composita, earumque fines. Prima certè, quam instituit natura ipsa, viri ac mulieris consociatione oritur. At finis hujus, liberorum procreatio, mutuusque in familia regenda usus. Qua in re maritus uxorem non regit imperio absoluto, sed in quod consentit, hoc est liberali, ac politico. Sequitur consociatio domini ac servi. Eius finis expeditio eorum, quæ ad rem familiarem faciunt, id est solam domini utilitatem. Qua in re dominus regit servum imperio absoluto, absque ullo ejus consensu, hoc est herili. Neque possunt hæc imperia inter se confundi, ut non simul vis naturæ afferatur. Coniunguntur porro hæc imperia in domo, quotidianarum vitæ necessitatum gratia, qui finis verus domus,

plurimum à civitatis fine diversus. Quin imo inter domum civitatemque aliæ societates quarum alii sunt fines; ut domorum plurium, quæ vicus seu platea dicitur, & vicorum, quæ vocatur pagus. Quæ ut ipsæ etiam ad necessitates vitæ pertinet, sic non quotidianis, ut prædictæ, sed quocunque modo contingentibus occurrunt. Tum demum civitas existit, cujus scopus non conservatio generis, nec necessitatum vitæ sublevatio, sed, ut antea dictum, summa illius perfectio. Atque quoniam societates omnes referuntur ad societatem civitatis, sequitur & hominem, qui eas colit, istuc referri, & sic esse animal cum sociale, tum civile. Maxime cum habeat sermonem, quo indicare aliis cogitata mentis potest, & rationem, qua iusta ab injustis discernere, quarum rerum non est usus extra consociationem. Sequitur id quoque, civitatem esse reliquis societatibus natura priorem, cum ceu partes ad eam, ut totum suum, referantur. Diximus non posse civitatem regi, sicut domum, maxime cum in domo regatur

& servus, cujus regimen adeo à regimine civitatis est diversum, ut existiment, ipsi etiam adversari naturæ, cum sint servi facti non natura, sed per vim, ac institutum quodpiam humanum. Sed si domus natura esse absque re familiari hæc vero haberi tractarive nisi aptis instrumentis nequeat, instrumenta porro expedire voluntatem domini non possint, nisi animata quædam sint ac intelligentia, sequitur & talia esse facta à natura. Jam vero hæc non alia, quam servi, qui proinde instrumenta erunt domini ad ejus rem familiarem pertinentia, inque usum ejus facta, totaq; juri ejus subjecta. Maximè cum parere atque imperare non adversum sit naturæ, imo potius necessarium, cum per ea conserventur omnia, ut ex ipsa rerum patet natura, in qua deteriora parent melioribus, corpus e. g. animæ, cupiditates rationi, neque aliter subsistunt. Quare quoque inter homines, qui se habent ut instrumenta ad artificem, corpusve ad animam, hos necesse est parere, id est natura esse servos. Unde etiam natura ipsa, ut est provida,

his corpora robusta dedit, dominis non item, ut qui usu necessaria intelligunt ipsi, expedire vero per infirmitatem nequeunt, illorum opera efficiant. Neque vero qui ab instituto hominum sunt servi, contra naturam plane facti, cum ex pacto sint, id est, jure, quod deteriores meliori subjicit: quales saltem bellicæ intuitu virtutis, sunt victores. Quamquam cum & bella quædam sint injusta, & qui multis aliis superiores sunt virtutibus, casu aliquando subigantur, servi quidam tales sint injuste. Unde neque servi proprie loquendo fiunt, licet ita nominentur. Adeo natura ipsa imperium civile ab herili distinxit, cujus omnis ars est posita tantum in servo rectè utendo.

V. Ceterum cum servus naturalis domini sit instrumentum, quæritur qua ergo ratione? Et apparet arte herili œconomicaque illud fieri non posse, verum arte quærendæ rei familiaris, cujus ipse pars est. Nempe res familiaris est vel naturalis, vel artificialis. Illa est in victu, amictu, ministeriis, quibus ista comparantur; hæc in nummis. Victus,

(II)

cæteraque vel naturali quærentur ratione, vel per artem. Naturalis ratio non est eadem, quia neque ista uniusmodi. Inde quærent alii per pecuariam, alii per agriculturam, alii per venationem, quam instituunt adversus animalia, eaque vel bruta, ut piscationem, aucupium, vel ratione prædita, ut latrocinium & bellum. Nam & hanc natura venationem permittit, quando homines ad servendum ab ipsa, sicut bruta, facti, ministerium suum detrectant. Et hæc ratio naturalis, qua si servire sua sponte nolint, servus naturalis comparatur. Artificialis ratio in permutatione consistit, cum res præter naturalem suum usum eo adhibetur, ut permutetur cum alia. Quæ naturæ tamen non repugnat, cum non omnia omnibus concesserit. Usus hujus maximè est inter vicinos, qui cum ne ipsi quidem cuncta semper habeant nobis necessaria, instituta permutatio est rei cum pecunia, quæ non à natura, sed ingenio humano facta, & firmata lege, servit iis, qui sunt longius disjuncti. Inde vita mercatoria, cujus
finis

VI.

finis, conglobare nummos. Qui nummi licet videantur constituere divitias, tamen id diutius non faciunt, quam legi visum. Et tamen parantur vulgo strenuè, sæpeque: in infinitum, quia fere vivere ac bene vivere in infinitum cupiunt, & propterea & in infinitum habere alimenta, cæteraque quæ ad voluptatem pertinent. Cæterum cum ars quærendæ rei familiaris sit necessaria arti regendæ domus, eidem medicina necessaria videtur, cum non viventem, sed valentem etiam necesse sit familiam habere. Ac profecto curat valetudinem, sed præbendo victum salutarem. Quod si valetudo fuerit amissa, potius medicinæ utitur ministerio. Sicut autem naturalis ars quærendæ rei est laudabilis, permutaciones quoque propter indigentiam commendandæ, ita quoque solius nummi causa institutæ, reprehendendæ potius, præsertim fœnori incumbens, quippe quæ naturæ tota est adversa, quando quærit nummum, qui est factus eo fine, ut per ipsum acquiramus alia. Maxime cum reliquæ sufficiant, observatis

regulis, quæ, quomodo instituantur rectè, demonstrant, sicuti exemplis veterum abundè intelligitur. Quia vero vidimus, quo pacto servum comparet, quo item imperio regat, dominus, dispiciamus, an uxorem quoque tali, liberofve imperio gubernet. Atq; de uxore quidem antea dictum, quod imperio regatur non herili, sed civili. Nam cum sit imperium civile, quod in liberos est homines, atque sic æquales mutux utilitatis gratia, uxorque sit & libera, & marito hætenus æqualis, liquet civili imperio regendam. Quia tamen non per omnia æqualis, cum natura sit præstantior maritus, iccirco ipse semper imperat, non per vicès, sicut fit in imperio perfecte civili, quando penitus inter se sunt æquales. Liberis autem pater imperat regio imperio, quoniam iis multo est superior cum ætate, tum virtutibus, prætereaq; nec suam respicit utilitatem, sed amorem tantum liberorum. Cæterum imperia hæc omnia eo spectant, ut suū quisq; possit facere officium per convenientes sibi virtutes, quæ non sunt eadem. Etenim

nim, ut in marito respectu intellectus vis deliberandi maxima requiritur, ita sufficit in uxore mediocris, in liberis imperfecta, in seruo nulla. Et ut respectu morum ad expedienda negotia in viro postulatur promptitudo, sic in foemina taciturnitas, seruo temperantia & sedulitas, & quæ alia expediendo muneri cuique propius necessaria. Quale quid & in opificibus spectatur, sint licet illi propriè non servi. Debent autem ista cuncta excoli pro ratione reipub. in qua versantur, uti aliàs liquebit.

LIBER II.

C. I. **C**UM ergo civitates regi nequeant, ut domus, & tamen nisi, optimè regantur, suum consequi propositum haud valeant, iccirco quale regimen id sit, nunc cogitandum. Possunt autem ante jam videri tradidisse Philosophi, imo legumlatores & præstantiores Respublicæ ipso suo docuisse exemplo. Atque ex Philosophis Plato quidem hoc putabat fieri, si redderentur omnia communia, ita enim cives minimè futuros esse discordes, civitatem-

temque maxime uniri. Verum cum natura ejus constat ex diversis, si diversitas tollatur ista, omniaque fiant unum, interire ipsam necesse est, ut si parerent omnes, omnesve imperarent, nec habere ea, quæ ad sufficientiam rerum pertinent ac requiruntur. Propterea & nec communiõne ista civitas uniri debet. Etenim si de rebus omnibus in civitate omnes collective sumpti dicerent, nec recte dicerent, cum, hoc est nostrum, dicere deberent, nec tali casu meum & tuum tollerent, quod Plato volebat: Sin vero idem dicerent distributive sumpti, mentirentur, cum & aliorum sit, a quibus sine motu sumi nequit. Atque in conjugibus ac liberis palam hoc non procedit, nam & amorem minuit, & tollit curam, & turbat cognationes, & gignit discordias, ob similitudinem sui, quam in his illisve liberis quis deprehendit, & ad incestus invitatur, à natura ipsa vetitos. Adde quod communiõ ejusmodi minus inconveniens videri queat in agricolis, de quibus nihil Plato: rejectio vero liberorum ex custodibus natorum

II.

- III. in agriculturalum classē pariat querelas. Bonorum vero communio quoad non usum rerum modo, verum etiam res ipsas, neutrum non efficiet: quoniam & cives sunt agricolæ apud Platonem, qui se querebuntur laborare plus, quam alios in rem ad victum pertinentem, maximè cum vivere communiter debeant cum cæteris, qua in vita etiam levissimis ex causis oriuntur rixæ. Quare melius ut res sint propriæ cuiq̄; usus solum communis, sic enim curabuntur studiosius, & ob usum concessum amicitia inibuntur. Cum communio Platonica tollat iustitiam & liberalitatem, pluraq̄; mala habeat, quam bona, ut de aliis vitiis Reip. ab ipso descriptæ taceamus. Qualia & in libris de legibus occurrunt, ubi Reipub. nimium tribuit numerum otiosorum, vicinos negligit, agrum, nec tamen liberorum numerum definit, potestatem nimiam augendi res mobiles concedit, nullam agri, rempub. ipsam ex duabus pessimis componit, cum velit esse optimam.
- V. Phaleas hoc idem fieri putabat per æqualitatem civium, quam
- ex-

exigebat maximè in rebus immobili-
 bus. Quæ æqualitas ut non prorsus
 contemnenda, ita Phalææ institutis ob-
 tineri nequit, quia eam omisit cæteris
 in rebus, neq; iusto modo definivit, ne-
 que quomodo cupiditates simul exer-
 ceri debeant in omnibus, ostendit.
 Insigniores vero affecit injuria æquan-
 do ipsos ignavis, neque voluptatum de-
 sideria, vel dominationis studium re-
 pressit, nec pericula externa submovit.
 Hippodamus bene plurima instituit.
 At dum agricolis demit arma, opifi-
 cibus agros quoque omnes militum
 fecit servos. Dum agricolis agrum
 dedit privatum, amisit publicum. Dum
 tertium ordinem in judiciis, nec absol-
 ventium, nec condemnantium consti-
 tuit, arbitros fecit ex iudicibus & con-
 fusionem in sententiis præbuit. Dum
 decrevit illi præmium quicquid inve-
 nisset novi, novationes in Remp. indu-
 xit. Quæ ut non sunt repudiandæ, quia
 fere imperfecta vetera, & rudia, & tem-
 poribus, ob mutatas circumstantias,
 minus apta: sic non permittendæ te-
 mere, ne suspectæ fiant leges, & aucto-

VI.

- VII. ritatem suam amittant. Ex Rebuspub. maximè Lacedæmoniorum à Lycurgo instituta celebratur. Sed in ea pravè habet institutio servorum, quos Helotas nominant, & nimia mulierum licentia, & potestas donandi legandive agros, prolisque nimium studium per privilegia ob copiam liberorum. Ephorum etiam electio ex egenis, eorumque nimia potestas & dignitas Regia generi tributa, non virtuti, & relata omnia tantum ad bellum, ærarium denique publicum neglectum.
- VIII. Scquitur Cretensis ordinata à Minoë, unde sua pleraque Lycurgus sumsit, unde in non paucis illi Lacedæmoniorum similis, in quibusdam etiam deterior, ut quod Cosmi sint certarum familiarum, quod nec ipsi, nec senatores reddere teneantur rationes, quod sint perpetui, & jus ex arbitrio solo dicant. Ut duraverit tam diu, non ob constitutionem bonam, verum aliis de causis. Melior Carthaginensium fuit. Nam & magistratus, & Reges in ea eligebantur ex optimis quibusque civitatis. Id tamen vitiosum habuit, quod

quod contra institutum legislatoris in Oligarchiam simul ac Democratiam inclinavit, dum & plebi potestas data rescindendi Regum & senatus dissentientium sententias, & magistratus electi cum respectu simul ad censum. Hinc venales facti honores, virtus neglecta, divitiæ nimis appetitæ, largitiones inductæ, civitas tota corrupta. Etiam illud pravum fuit, quod uni plura committere munia solerent. Optima X. Respublica Atheniensium, præsertim uti à Solone fuit instituta. Nam licet factis judiciis ex omnibus, nimis auxisse potestatem videatur multitudinis, & occasionem præbuisse Demagogis, tamen casu potius hoc evenit, insolente multitudine ob victorias à Persis. Sunt & aliæ Resp. non obscuræ, ac earum legislatores, ut Locrorum Zaleucus, Italicorum Charondas, Corinthiorum Philotas. Dracon etiam & Pittacus, & Andromaches laudantur, sed ad dignitatem præcedentium non pertingunt.

C. I. **Q**Uando igitur apparet, Reipub. nullius regimen sic esse comparatum, ut oportet, iccirco nunc videntum, quomodo institui oporteat. Quod ut rectè fiat, primum ipsa res noscenda, in qua regimen debet esse. Hæc autem non est alia, quam civitas; quæ cum civium sit multitudo, ante omnia, quid verè civis sit dispiciendum. Observandum vero quosdam sic improprie vocari, sicut eos, quibus quoddam civitatis jus est datum, licet alias sint peregrini, item inquilinos, impuberes, decrepitos, proscriptos. Quosdam proprie, illosque solos, qui ad magistratum, cujus est deliberare atque judicare, admittuntur. Quamquam etiam hi magis cives sint minusque, pro diversitate rerump. definitioque propriissime in statu Democratico procedat, cum in ea istiusmodi potestas indeterminata sit in civibus, in cæteris determinata, pro eorum forma. Quod autem eos tantum cives quidam putant, qui ex civibus sunt nati, errant, quia sic, qui civitatem condi-

di-

diderunt, cives non fuissent. Sed nec, qui jure cives facti, cives tantum sunt, aliquando illi quoque, qui injuria, ut à tyrannis, modo eadem maneat civitas, quoniam sic egisse videtur, quod per magistratum egit suum, qualemcunq;. Manet autem eadem civitas, non cum idem manet locus, aut iidem homines, sed quamdiu eandem servant formam. Hac sublata, cæteris etiam manentibus, fit alia, uti ex iisdem chorus fit nunc tragicus, nunc comicus. Cæterum cum civitas dicatur egisse, quod per magistratum, qui est civis præcipuus, licet ille sit injustus, egit, quæritur, an civis possit dici, qui injustus est, atque utrum non, ut aliquis sit civis bonus, virtutem simul debeat habere boni viri. Observandum ergo, quod quemadmodum in navi diversæ sunt nautarum virtutes ad conservationem navis, ita in civitate civium, ad conservationem civitatis. At vero viri boni una tantum virtus est, quæ complectitur perfectam honestatem. Adde, quod ne civitates quidem omnes sint eadem, quædam quoque vitiosæ,

II.

III.

ubi virtus viri boni nullum habet locum, & tamen in eis boni cives, à quibus conservantur. Non igitur necesse, ut ubique cives omnes, viri etiam sint boni, vel propter munerum diversitatem. Magistratum tamen, quo sit bonus, bonum etiam oportet esse virum, sicut & prudentem, cum in civibus sufficiat, ut de magistratu legibusque bonam habeat opinionem. Diximus eum verè esse civem, qui est particeps potestatis judicandi & deliberandi. Inde dubium, quo nomine opifices venire debeant, qui, licet eis civitas carere nequeat, ab ea potestate tamen fere excluduntur. Et profecto constat, cives in Republica optima esse non posse; in aliqua tamen posse, ut quæ censum respicit aut libertatem, licet ubique per arcanum quoddam cives appellentur. Constat ergo qui sint cives, videamus quomodo sint ordinandi, ut ex iis fiat aliqua Respublica. Nam Respublica nil aliud, quam ordo civium maximè quoad summum imperium, penes eam civitatis constitutum partem, quæ auctoritatem habet

ma-

maximam. Idem forma civitatum dicitur; quare ut possimus intelligere diversitatem, ex herili paternoque observare imperio debemus, duplices regendi esse formas, alias cum civium, alias cum imperantium utilitas attenditur. Illas esse rectas, quia isto modo liberis hominibus imperari ipsa præcipit natura, quales esse cives debent, has vero pravas, quoniam repugnant naturæ, liberosque homines servos faciunt. Sunt autem & in rectis formis modo unus, modo pauci, modo omnes, qui imperant. Quando primum fit, Regnum esse dicitur, cum secundum, Aristocratia, quando tertium, Politia, quæ rarissima, nisi ubi bellica est virtus. Idem fit in pravis; unde Tyrannis, quando unus, Oligarchia, quando pauci, Democratia, quando multitudo dominatur. Quamquam in his pravis neque paucitas Oligarchiam faciat, sed respectus ad divitias, neque multitudo Democratiam, sed respectus ad paupertatem libertatemque, cum paupertate ac divitiis tantum distinguantur. Quod autem divites ad se

V.

VI.

trahant imperium, id eo fit, quia sibi, ut divitiis superioribus, putant jure superioritatem deberi. Quod vero pauperes, quia sibi, ut æqualibus ob libertatem, putant deberi æqualitatem. Qui tamen jus prætendant aliquod, id tamen negligunt, quod est verum, positum in eo, ut ex civitatis tantum quisque capiat imperio, quantum tribuit ad verum ejus finem. Qui non est pecunia, nec vita, virtusque aut securitas, aut libertas, aut communio loci legumve, sed beatitudo. Cum tamen sint in civitate divites & pauperes, boni & mali, quæritur cui ergo debeat exiis imperium illius committi. Nam si pauperibus, metus est, ne ad se trahant bona divitum & civitatis, discordias excitent, & civitatem sic evertant. Si divitibus, ne injuriis & contumacia lædant pauperes. Si bonis solis, ne cæteri negligi se conquerantur, odioque habeant præsentem statum. Idem fore, citiusque videtur, si uni, licet optimo. Dicat forte aliquis committendum legi. Sed & hæc favore his illisve solet, aut certè ab hujusmodi

modi exponi. Quare optimè commit-
 tetur toti populo, quoniam præstabit
 paucis bonis, unove optimo. Et judi-
 cabit rectius, modo non sit planè be-
 luinus. Atque plebi quidem rectè
 judicia & deliberationes permittentur,
 melioribus admixtis & prudentioribus,
 rectè reddentur rationes, rectè magi-
 stratuum electio tribuetur, maximè
 si bonas observabit leges. At vero
 magistratus illis, qui civitatis procu-
 rare finem, honestatem scilicet, cum
 utilitate communi optimè intelligent:
 non illis, qui præstant uno aliquo tan-
 tum bono, ut robore, nobilitate, divi-
 tiis, libertate, quia non est justum, ut
 qui uno tantum est superior, simplici-
 ter sit superior, nemoque non sic possit
 aliquid prætere, unde causæ quere-
 larum, motuum, & mutationum. De-
 nique legislatori non ad partem, verum
 civitatem totam est respiciendum, cum
 in optima rep. parere atque imperare
 omnes debeant. Quid, si unus aliqui-
 ve emineant supra omnes virtute? Ta-
 les cives esse nequeunt, quoniam in-

VIII.

IX.

juriam afficerentur, si soli non regnarent; nec teneri debent legibus, cum sint ipsi legum instar. Ideo in pravis rebus publicis ejiciuntur Ostracismo. Sed nec facile feruntur in bonis, sicut nec in statua pars enormis, licet formissima, verum agitur cum ipsis, uti sua sponte discedant. Quamquam rectius caveatur legibus, ne quis ita possit eminere, vel si casu hoc evenerit, retineatur, & imperium ejus subeat, quia Regnum horum quavis forma erit præstabilius.

- X. Horum regnum dixi, quia plures sunt regnorum species: Barbaricum seu herile, quod hæreditate justa est quæsitum, usurpatum quoque in volentes, potestate vero tyrannicum. Æsymneticum seu tyrannis electiva, cum ultro offertur ob necessitatem summam reipublice. de cætero fere temporarium, & simile priori. Heroicum, concessum uni posterisque ejus ob eximia in civitatem beneficia, certarum tamen rerum, ut administrandi belli, sacrorum, judiciorum. Laconicum denique quod consistit in unica belli gerendi præfectura, & sacrorum nonnullorum.

Est.

Est & Pambasilia, quando unus omnium in civitate optimus potestatem habet nullis legibus adstrictam, atque eam partis instar exercet. De quo genere, cum Laconicum etiam in aliis esse possit rebus publicis, cætera minora sint, disquiri potest, quia prætulisse supra formis aliis videmur, num sit melius, quam si legibus optimis respub. regatur. Atque liquet, cum non possint singula curare leges, præterea quid aliquando præter eas exigant, leges contra motus animi coërceant, facturum rectè Regem quamvis optimum, si nec latas leges negligat, nec eis se simpliciter subiciat in omnibus. Quamquam forte melius, cum plures fere rectius deliberent ac judicent, difficilisque animi à perturbationibus corrumpentur, ut & de singularibus decernat populus, quam unus licet optimus, fiatque Politia. Verum quid, si plures simul sint eximii? Rectius resp. hic committeretur, instituta Aristocratia, quam vel uni optimo, quia cum sint boni, inter se non dissidebunt, nec imperium per hæreditatem facient devolvi

volvi ad natos, quod in Regno fieri consuevit. Regna tamen instituta ante formas cæteras, quoniam non multi erant boni tum, aut alioquin eminentes. Quæ deinde versa in Politiam Aristocratiamve, ob plures bonitate similes. Sed & ipsæ post mutaturæ in Oligarchiam & Tyrannidem, & Democratiam, deficiente virtute, crescente vero dominandi studio. donec res veniret ad Pambasiliam, solenni

- XII. quadam circumactione. Quamquam dubiteat nonnulli, an Pambasilia sit conveniens naturæ, quoniam cum cives debeant esse similes, per vices quoque imperare ac parere ipsos oporteat, ordo quoque sit servandus, qui cum lex sit, hæc vero nullis obnoxia esse debeat perturbationibus soleatque, sola rectè inter dissidentes judicabit. Adde, quod supra leges omnes evehit, etiam naturæ, possit nemò, neque unus cuncta providere, unde ipsi Reges tales sibi ministros assumunt ac amicos, qui quodammodo cum ipsis regere videntur. Sed omnino datur & Herile & Regium imperium conveniens naturæ, id est iustum

flum utileque, quod tamen sit inju-
 flum in æquales, juflum tamen efl
 in inæquales, virtuteque inferiores,
 ac natura aptos, ut hac regantur ratio-
 ne. Ubi ergo unus aliquis, aut aliqua
 familia fic cæteros virtute antecedit,
 omiffo Oflracifmo, rectè Pambafilia
 inflituetur.

LIBER IV.

ATque ifta quidem dicta funt de for- C. I.
 ma optima. Verum cum legis-
 latoris fit difpicere, non modo quæ
 fimpliciter fit talis, fed & quæ fit o-
 ptima, quantum potefl fieri, vel faltem
 populo huic five illi optima; itemque
 quomodo quæ jam introduéta, efl
 non fit optima, optimè tamen conffi-
 tuetur, ficuti Gymnafte Medicique fa-
 ciunt, igitur non leges omnes omnibus
 in rebuspub. ferendæ, fed & in his fer-
 vandum efl difcrimen. Differt autem II.
 Ariflocratia & Regnum cæteris à for-
 mis, quod funt optimæ, quia veniunt
 ab eximia virtute. Regno opponitur Ty-
 rannis, quæ efl peffima. Ariflocratie
 Oligarchia, quæ minus mala. Poli-
 tie Democratia, quæ non maximè, ut

- censebat Plato, verum minime est mala, quia maximè observat mediocritatem. Sunt autem harum etiam formarum, quæ non optimæ, quædam species. Quarum causæ civium diversitates plurimæ specie differentium. Sunt enim vel agricolæ pastoresque, vel opifices & manuarii, vel mercatores & numularii, vel milites vel divites, vel pauperes. Unde facit optimè, qui resp. omnes dividit in rectas, unam pluresve, & reliquas omnes aberrantes.
- III. Atque Oligarchia quidem non simpliciter est ea, ubi pauci, verum ubi opulenti; Democratia, non ubi multi, verum ubi pauperes ingenui gubernant. Nam cum multæ civium sint differentiæ, ut dixi, patet maximè in duas classes dividi, opulentium & pauperum, cum nemo, sicut fit in aliis, simul dives esse queat atque pauper. Quamquam propter eam ipsam civium varietatem suas iterum quælibet habeat species. Est enim Democratia una, cum lex omnes, divites pauperesque facit æquales. Alia, cum attenditur census, exiguus licet. Alia, cum genus respi-

respicitur, ne sit maculatum. Alia, cum neglectis istis omnibus, admittuntur quilibet, ita tamen, ut observentur leges. Ultima, cum fit idem, simulq; suo arbitrio, absque lege regere permittuntur, qui est pessimus Democratix status in quo Demagogi oriuntur, qui tyrannicis utuntur institutis, & in Anarchiam rem convertunt. Similiter Oligarchia una est, cum admittuntur ad rempublicam ex solo censu. Alia, quando solis opulentioribus potestas eligendi magistratus datur. Alia, quando solis filiis permittitur succedere parentibus. Alia, quando ditioribus omnia ex arbitrio, absque lege agere conceditur, quæ est pessima Democratia, & interdum Dynastia nominatur. Solent autem sæpe leges alterius, & gubernandi quoque ratio alterius esse formæ, imprimis post recentem status immutationem ut de rerum forma, unicis ex legibus ferri iudicium non debeat. Est enim & in his legum quædam observatio, Democratix inquam atque Oligarchix, exceptis ultimis earum speciebus. Quanquam

V.

VI.

- quam ea ferè major sit minorve, prout à speciebus dictis absunt longius aut brevius. Diximus, Aristocratiam esse veram, in qua virtus sola respicitur. Soler tamen sic vocari ea etiam Resp. in qua cum virtute respicitur & census, vel absq; censu genus seu libertas, vel & census & libertas, quæ postrema species etiam Politia dicitur. De qua dicendum aliquid, ante Tyrannidem, quoniam Tyrannis pessima est forma. Est autem Politia, Oligarchiæ Democratiæq; aliqua mixtura. Quæ si in Democratiam inclinat, Politia, si in Oligarchiam, Aristocratia vulgo dicitur, quoniam & divites ob institutionis probitatem, & sufficientiam vivendi, boni vulgo præsumuntur. Quamquam Aristocratia vera non sit, ut quæ neq; leges optimas, neq; virtutem respiciat. Quæ si ipsa simul etiam attendat, Aristocratia mixta erit. Idem judicandum, si attendat etiam nobilitatem, cum nobilitas sit virtus, cum divitiis antiquis sociata. Cæterum mixturæ hujus ratio est triplex: si judiciis pauperes divitesque simul adhibentur, his,
- com.

compulsis pœna, illis invitatis præmio. Si ad deliberationes admittantur omnes, quorum census mediocris. Si electio magistratuum fiat per suffragia, nullo census habito respectu. Quæ si misceantur ita, ut incertum sit, quis ex his sit status, bene se Politia habebit. Superest Tyrannis, cujus duæ species, regnum dico Barbaricum & Æsymneticum, supra memoratæ. Tertiâ, quæ propriè sic dicta, monarchiæ directè opponitur, ea est, cum sine legibus imperatur paribus vel melioribus, iisque invitatis, commodo privato. Est autem ex his formis omnibus non plane bonis optima Politia, propter mediocritatem, quæ in ea observatur, in virtute, opibus, ipsoque statu, unde major amicitia, minorque alieni appetentia, minoresque turbæ, ac divisiones in partes. Quamquam olim potius Oligarchiæ Democratiæve institutæ, vel ob paucitatem mediocrium, vel ob studia partium, quæ in hac rep. vel illa prævalebant. Danda vero opera in Politia constituenda, ut emineant, qui remp. volunt esse salvam, nec ad qua-

X.

XI.

XII.

C

litteram

litatem solum civium, sed & quantitatem attendatur, hæcque duo bene temperentur, ve ea saltem maximè respiciatur forma, in quam maximè post mixtionem vergit, mediorum quoque ratio habeatur summa, divitibus ne nimis tribuatur, omnes exerceantur in armis, cæsus denique saltem aliquis respiciatur.

XIII. Quanquam hic eludi pauperes à divitibus fere consueverint per aliqua sophismata, secundum illa quinque in quibus maximè civitatis gubernatio consistit. Nam in deliberationibus, si admittantur omnes, solis divitibus constituunt poenas. Si, qui profitentur nomen, absentiam eorum ingenti afficiunt poena, sicque à professione ista pauperes absterrent. In magistratibus, solos divites recusare illos ejurareve non permittunt. In judiciis idem faciunt, quod in deliberationibus. In armis, solis imperant, ut ea habeant, divitibus. In exercitiis militaribus solis injungunt divitibus, ut se excolant. Idem fit à pauperibus contra divites, qui fere ista, contrario tamen modo, similiter observant. Tum autem optimè Politia se habebit, in qua ista inter se sophisma-

ta miscentur. Ad quod pertinet, ut quid XIV.
cuique statui sit proprium, diligenter
teneatur. Ute.g. Populari, omnes de
Rep. deliberare, quod quomodo possit
feri, superius est dictum. Oligarchiæ
vero, deliberare paucos, qua de re simi-
liter est actum. Ubi tamen Democra-
tiæ quidem conducet, si statuto paupe-
ribus præmio, divitibus multa, delibe-
rationibus interesse omnes cogantur, si
æqualiter divites pauperesque creentur
sorte vel suffragio, si quando sordidio-
res longè superant meliores, iis solum,
cui ex sordidis sunt meliores, aut tan-
tum non pluribus, quam parti adversæ
præmia dentur. Oligarchiæ vero, si ex
omnibus constituentur certi, qui de re-
bus cunctis primum deliberent, deinde
referant ad concionem, si omnes de-
liberent, certe tantum aliqui decernant;
si jus absolvendi habeat populus,
condemnandi vero pauci. Observan-
dum etiam, Magistratus vocem non si-
gnare potestatem quamlibet aut præfe-
cturam, uti sacerdotum præfectura est,
& præconum, & legatorum, verum con-
sultandi, judicandi, & præsertim impe-

XV.

VII. randi facultatem. In qua salutare, tu-
 num uni rei præfici, & quidem semel
 tantum, aut post magnum intervallum,
 quando civitas est magna. Quanquam
 variet hæc observatio pro diversitate
 rerump, negotiorum, & similium. Et
 quia Magistratus creant vel omnes, vel
 non omnes, creanturq; vel ex omnibus,
 vel ex certis, idque sorte vel suffragio,
 hæcque multis modis misceantur, te-
 nendū Democratix convenientius cen-
 sèri, si omnes ex omnibus sorte vel ele-
 ctione; Politix vero si ex non omnibus
 ab omnibus aut quibusdam sorte vel e-
 lectione; Oligarchix denique si ex o-
 mnibus sorte partim, partim electione;
 Aristocratix autem, si quidam ex omni-
 bus suffragio creentur. **XVI.** Judiciorum ge-
 nera sunt octo; repetundarum, pecula-
 tus, de statu publico, de damno à magi-
 stratu vel privatis dato, de magnis priva-
 torum contractibus, de homicidio, de
 peregrinis, de contractibus privatorum
 parvis. Et quia judicant vel omnes de
 omnibus, idque vel sorte, vel suffragio,
 aut contra, tenendū est, quod sit Demo-
 craticū si ex omnibus de omnibus, Oli-
 garchi-

garchicum, si ex quibusdam de omnibus, Aristocraticum & Politicum, si partim ex omnibus, partim ex quibusdam iudices constituentur.

LIBER. V.

Diximus huc usque quomodo constituendæ sint resp. non quidem optimæ per se, respectu tamen quodam, & quia maximè sunt usitatæ, ne sint nimium malæ. Quia tamen suo vitio non possunt esse perpetuæ, videamus, quas ob causas soleant mutari, quo deinde cogitare de remediis queamus. Causæ autem omnes duplices existunt, internæ aliæ, aliæ externæ. Internarum generalis causa & origo, pravum est de eo, quod in civitate justum habetur, iudicium, quando alii æqualitatem, quia ipsi parte quadam cernunt sese aliis æquales, alii inæqualitatem, quia sese parte quadam inæquales cernunt, definiunt. Hinc enim quia pauci ubique boni, & resp. pleriquæ justii huius iniustive respectu fiunt vel Oligarchiæ, vel Democratiæ, diuturnæ esse nequeunt; quanquam ferè diuturnior sit Democratia. Modi generales, quibus hæ mutationes fiunt,

C. I.

- duo sunt; unus qui statum rei pub. profusus facit alium, alter, qui partem tantum ejus mutat, ut cum vel manente forma regimen tribuitur aliis, vel cum cæteris manentibus imperium laxatur aut restringitur, vel cum pars illius quædam abrogatur, novæ instituitur. Speciales causæ triplices; una affectus seditiosorum pravi, ex pravo judicio de civitatis justo, altera, finis sive res pravæ, quas quærunt aut fugiunt, lucrum puta sive damnum, tertia, causæ specialissimæ seu prætextus, quorum septem sunt: cum tumultu junctæ, contumelia, avaritia, ambitio, excellentia nimia, metus, contemptus, incrementum nimium. Quatuor sine tumultu; vilitas magistratum, status præsentis aversatio, indeque incuria, rerum parvarum negligentia, dissimilitudo, indeque dissensio.
- III. Docent hæc resp. Atheniensium, Rhodiorum, Thebanorum, Megarensium, aliorumque populorum. Accedit aliquando & quintus, loci nempe dissimilitudo. Maxima vero est inter bonos malosque dissensio, proxima inter divites & pauperes. Occasiones vero mutationum,
- IV

tionum, res plerumque parvæ sunt, ut simultates procerum inter se, propter e. g. corruptum amasium, hæreditatem malè divisam, nuptias non impetratas, aut contaminatas. Item ordinis unius incrementum, & partium contrariarum exæquatio, ubi medii sunt pauci. Modi quoque duplices, unus per vim, alter per artes callidas, qui tamen aliquando inter se miscentur. Sic Democratia mutatur in Oligarchiam, cum Demagogi viros bonos premunt calumniis: in Tyrannidem, cum iidem bellicosi sunt ac potentes: in pessimam Democratiam, cum vilissimis forte datur magistratus, iisque leges nullæ præscribuntur. Oligarchia mutatur in Oligarchiam pessimam aut Democratiam, cum injuriosi sunt Oligarchæ, cum alios æquè nobiles honoribus excludunt, cum ex suis quosdam metuunt, quasi gratos multitudini, cum luxui & prodigalitati se dedunt, cum Oligarchas plerumque excludunt, cum belli tempore diffidunt populo, aut pacis tempore ipsi sibi, cum ex suis aliquem afficiunt injuria, aut judicant acerbius, cum severè dominantur, cum census a-

V.

VI.

horum extra ipsos casu aliquo augetur, Aristocratia mixta & Politia mutantur in Oligarchiam, cum pauci ad se trahunt omnem potentiam: in Monarchiã, cum vir magnus, altoq; animo præditus injuria afficitur: in Tyrannidem, cum homo audax contemnitur, vel unus magnus alios omnes opprimit: in Democratiam vel Oligarchiã, cum pars civium nimis divites, pars nimis pauperes, aut alias mixtura temperata negligitur. Externa causa mutationum generalis est vis, quæ duplex, vel vicina, vel remota.

VIII. Conservantur autem Politia, si nil, ne in minimis quidem, fiat contra leges, sophismatibus contra plebem non nimis fiditur, magistratus abstineant injuria, etiam putata tantum, incutiantur crebro terrores, contentiones civium primorum impediuntur, census augeatur vel minuatur, pro diversitate opum publicarum. Oligarchiæ & Democratia, si nemo supra modum attollatur, aliterve sinatur vivere, quam permittit status reipub. si una prævalente parte, magistratus eligantur ex altera, si evchangentur mediis, si ex magistratu lucrum nemo

mo

mo faciat, & potius iis, qui rem bene gerunt, præmia decernantur. Democratia seorsum conservantur, si in ea bona divitum non spoliantur, ipsique ea impendere in res inanes non sinantur. Oligarchia si pauperum habeatur ratio, & fructuosa iis concedantur munia, injuriaque non afficiantur, hæreditates quoq; cognationibus tribui jubeantur. Pertinet ad harum rerumpub. conservationem quoq; si ad magistratus sumantur ii, qui amant maximè statum præsentem, & ad munus suum sunt idonei, & justitiam convenientem formæ suæ reip. diligenter observant. vel, quia hæc in uno vix concurrunt, id in quolibet si observetur, quod gerendo officio maximè necessarium, in cæteris custodiantur leges, & pars præsentem amans statum fiat potior, & mediocritas in omnibus servetur, & partes contrariæ ad amorem mutuum trahantur, & juvenus ad statum reip. rectè educetur. Regna mutantur fere, sicut Aristocratia, Tyrannides, sicut Oligarchia & Democratia, quia & reges ex virtute ac nobilitate fiunt, & Tyranni odio fe-

IX.

X.

re nobilitatis, Sunt & alias similes, cum
 ratione finis, tum ratione institutorum
 aliorum, Regnum Aristocratix, Tyrann-
 nis, Oligarchix ac Democratix. Speci-
 atim vero Tyrannis mutatur vel ob con-
 tumeliam pudori factam, aut corpori,
 vel ob terrorem, unde odium, vel ob i-
 gnaviam Tyrannorum, aut familiarita-
 tem nimiam, vel ex lucri gloriæve stu-
 dio, unde contemptus. Etiam ab exter-
 na causa mutatur, ut republ. vicina,
 obque contrarium statum æmula. Re-
 gnum vero mutatur, cum proceres, a-
 gnative regis inter se sunt discordes, ip-
 sive in Tyrannidem inclinant. Confer-
 vatur vero Regnum quidem, si tem-
 peratè exerceatur imperium modicèq; ,
 ac communicatur cum aliis. Tyrannis
 vero vel crudelitate, si viri præstantes
 tollantur, notitia & fides mutua inter
 cives prohibetur, otium scholæque ab-
 rogantur, delatores foventur, omnes
 discordiis inter se committuntur, oneri-
 bus ad paupertatem rediguntur, bella
 non necessaria suscipiuntur, mulierum
 in viros imperia promoventur, mali at-
 tolluntur, ut sic cives fiant & humiles,
 &

XI.

& sibi mutuo diffidentes & infirmi. Vel
 calliditate & fraudibus si regni boni si-
 mulatur species, cura reip. præ se fertur,
 pecuniæ non acerbe exiguntur, & in ho-
 nestis collocantur rebus, aut si exigun-
 tur, necessitas monstratur publica, gra-
 vitas non securitas ostentatur, populari-
 tas colitur, contumeliis abstinetur,
 sobrietas servatur, ædificiis urbs exco-
 litur, pietas simulatur, honores dantur
 bonis, unus non nimium evehitur, vel
 saltem non audax, vel repente de po-
 tentia quis dejicitur, divitum paupe-
 rumque juxta haberi videtur cura,
 ambæque partes conciliantur sibi.
 Quamquam nulla forma sit, quæ diffi- XII.
 cilius minusque quam Tyrannica possit
 conservari. Quod vero Socrates apud
 Platonem cenlet, fato solo fieri mu-
 tationes, id & generale nimis est, & fal-
 sum, quia si sic fierent, quæ cœperunt
 simul resp., simul quoque interirent.
 Sed nec circulus est perpetuus ex forma
 optima in Politiam, post Oligarchiam,
 tum Democratiam, postremo Tyran-
 nidem; nec quæ sit Tyrannidis mu-
 tatio, aut in quam vertatur formam,
 ostenditur. LI.

- C. I. **Q**uo pacto singulæ conseruentur rerumpubl. formæ, demonstravimus. In universum istuc pertinet, ut prudenter & idoneè formentur leges, operaque detur, ut utilia unius formæ, adjungantur formæ alterius per ipsas, e. g. judicia senatusque instituantur, ut in Oligarchia, magistratus vero ut in Aristocratia; vel populari statui leges admisceantur Oligarchicæ, Oligarchico populares, atque sic efficiantur, ut cives omnes habeant, quod justum esse putant. Cum eorum differentiæ sint variæ, quibus aliter vix potest satisfieri. Pertinebit vero huc, meminisse diligenter fines rerumpub. ut Democratix quidem esse libertatem, jus metiri suum æqualitate, & licentia vivendi, uti quisque velit, unde leges populares variæ circa creationem magistratum, senatus, judiciorum, sicut ante indicatum est. Si enim institui libertas ista poterit, æqualitasque, ut cum duæ partes civitatis sint in publicis consiliis, id ratum habeatur, quod utriusque visum, vel majori earum parti, vel si

censeant contraria, id, quod pluribus
 simulque censum habentibus majore-
 rem, si sensus plurium divitum paupe-
 rumque conjunctorum à parte una, cum
 censu divitum pauperumque à parte
 altera comparentur. Fiatque hoc fa- IV.
 cilime in Democratia optima, i. e. ea
 quæ ex agricolis, quia de negotiis sol-
 liciti propriis, alia non curant, conten-
 tique sunt, modo sibi nihil eripiatur,
 aut si sint ambitiosi aliqui, facile com-
 pescuntur per concessionem creandi
 magistratus, aut deliberandi de rep.
 cognoscendive acta magistratuum.
 Qua concessione quoque optima eva-
 det, maximè si eligentur magistratus
 cum respectu aliquo ad censum.
 Neque alia est causa, cur agricultura
 passim tanto in honore habeatur. In
 Democratia vero pessima catenus, si
 augeatur plebs, ut sit major numero
 nobilibus & mediis, plusque possit, nec
 tamen plura ei permittantur, verum,
 quantum est possibile, reddantur omnia
 communia. In judiciis huc pertinebit, V.
 si bona damnatorum referantur non in
 ararium publicum, sed sacrum, pu-
 blica

- blica judicia raro quidem, at severe habeantur, primores cives ament remp. judicia, ubi inter pauperes, ut ipsi quoque agrum comparare, mercaturamve exercere valeant, ditiores alant pauperes utendo opera eorum. Eadem & in Oligarchia, quamvis contrario modo, erunt observanda. Præcipue ut minores demandentur magistratus, quibus census minor, majores, quibus major, potiores ex plebe admittantur ad remp., dignitas & ordo diligenter observetur. Ad militiam quoque attendendum. nam ubi equites possunt esse plurimi, ibi ultima Oligarchiæ species accommodatior; ubi gravis armaturæ milites, media; ubi velites & nautæ, Democratia. Est & Oligarchicum, aditum dare plebi ad magistratus, magistratibus tamen majoribus sumptuosa munera injungere. Sunt enim plures variique magistratus fere in civitatibus, pro ratione loci, rerum, personarum & formarum. Omnes pertinent vel ad civilia, vel ad sacra. Illi sunt vel maxime necessarii, ut Prætores, qui res forenses
- &

& commercia moderantur. **Ædiles**, qui curantæ dificia publica & privata, muros, aquæ ductus, vias, portus. **Præfecti agrorū** qui similia curant in agris & fylvis. **Quæftores**, qui ærarii, acceptorū item expenforumque habent rationem. **Scribæ**, qui tabulas publicas privatasque, acta fenatus, ſententias iudicum conficiunt & cuſtodiunt. **Præfecti pœnarum**, quorum moderatione ſumuntur pœnæ ac ſupplicia de condemnatis. Melius enim diverſi à iudicibus conſtituntur, quia minus ſic invidiæ habebunt. **Inspectores carceris & vinculorum publicorum**. Minus neceſſarii, licet ſæpe habeant auctoritatem ampliorem, **Duces exercituum**, & militiæ præfecti varii, pro militiæ diverſitate. **Cenſores**, quomodo publicæ impendantur pecuniæ diſpiciunt. **Proconſules vel Conſules**, vel ſenatus, quibus eſt poteſtas in magiſtratus reliquos & convocandi eos, & admonendi, ſi officii fuerint negligentiores. **Qui ad ſacra pertinent**, ſunt præfecti templorum, præfecti ſeu reges ſacrorum. **Sunt & magiſtratus aliqui**

certis tantum civitatum formis necessariis, ut præfecti mulierum, Gymnasiorum, & id genus.

LIBER VII.

- C. I. **C**UM sit hæcenus ostensum, quomodo institui conservarique debeant respub. quarum formæ sunt frequentes, etiam de ea nunc tradamus, quam putamus optimam. Quæ ut intelligatur rectius, vitæ genus quod sit optimum, considerandum. Patet autem vel ex Ethicis id esse, in quo concurrunt quidem fortunæ, corporis, animique bona, animi tamen eminent, cum ut omittamus causas alias, & cætera sint propter ista bona, & ista cæteris utiliora. Unde sequitur optimam fore civitatem, quæ abundet bonis hisce, abundaturam vero, cum in ea cives singuli sint optimi. Non enim aliter civitas est optima, quam si cives singuli sint optimi. Cum vero bona animi virtutes sint, hæc autem vel in contemplantando, vel agendo occupentur, fit, ut quidam illas solas præferant, quasi solæ justæ sint, & liberis convenientes. quidam has quasi solæ
sunt
- II.

sint negotiosæ, utilesque vitæ civili.
 Unde quoque bellicam virtutem populi plerique coluerunt, ut Lacedæmonii, Cretenses, Scythæ, Thraces, Celtæ, alii. Quanquam hæ revera esse nequeant, ad quas cuncta in Rep. referantur, cum & bellum sæpe sit injustum, dominatio quoque iniqua, nisi in natura servos, & Respublica beata aliquando sine bellis. Unde licet virtus bellica non improbetur, iis tamen maximè necessaria, qui utuntur ea, ob vicinum bellicosum. Quod vero qui contemplativam vitam præferunt, hostile ac dominicum existimant imperium quodcunque, errant, cum natura ipsa constituerit civile etiam, ex majori virtute agendi. Quemadmodum & adversarii eorum errant, quando contemplationem omnem putant otiosam, cum sint actiones etiam internæ mentis externis istis meliores, quoniã & sufficientes sibi ipsis, & accommodatæ rebus pub. etiam quæ solæ separatim ab aliis existunt, ipsi quoque DEo non inconvenientes sunt. Unde sequitur, utrasque requiri virtutes, animi tamen

- IV. maximè. Ex bonis vero cæteris magnitudo civitatis postulatur iusta potius, quam nimia, quia talis non utilior ad finem, sæpeque consistit in servis maximè ac inquilinis, & difficulter regitur, difficiliter sufficiëntia sibi invenit, se ipsam malè novit denique. Justam dicimus, in qua copia ad vitam honestè degendam sufficiens. Ager ferax rerum necessariarum, alere civitatem sufficiens, tutus & commodus, nec nimis sparsus. Mare non longe distitum, licet enim urbes maritimæ repleantur nautis, peregrinis, mercatoribus, qui corrumpunt mores, avaritiam quoque inducunt, mare tamen & securitatem præstat, & ubertatem; mala vero tolli possunt legibus idoneis, si mare usibus exerceatur propriis, mercatura non concedatur omnibus, navalis turba longius à vera civitate removeatur, eorumque multitudo temperetur. Ingenia, licet alia sint Europæorum, alia Asiaticorum; inque gente una quædam contemplativa magis, quædam magis Practica, illa tamen optima, quæ & ingeniosa, & animosa, nec sæva tamen,
- nisi

nisi adversus eos, qui injuria afficiunt civitatem. Sunt & alia civitati necessaria, non ut partes, sed ad finem tamen conducentia, ut alimenta, artes manuariæ, arma, pecuniæ, sacra, judicia, sine quibus civitas non potest esse beata. Licet autem hæc sint necessaria, non tamen cives quoque atque partes civitatis omnis esse possunt, qui exercent illa, vel qui cives sunt & partes civitatis, omnia illa exercere. Sic in optima Repub. in qua virtus maxime respicitur, nec opifices, nec mercatores, nec coloni verè cives, verum soli milites, senatores, iudices, sacerdotes. Quorum munia in ea erunt omnibus communia, distincta tantum per ætates, sic ut milites sint in juventute, senatores in adultiori, sacerdotes in senili ætate. Qui quia propriæ ibi erunt cives, igitur & opes, & agrivivandis ad ipsos pertinebunt. Ita factum apud Ægyptios & Cretenses. Vivent etiam ex publico per concœnationes, sicut in Italia quondam. Quo requiretur, ut ager omnis dividatur in privatum & publicum, hic adhibeatur in usus vel sacrorum, vel concœ-

VIII.

IX.

IIIX

X.

IIIX

- nationum. Privatus vero sic distribuatur, ut quisque partem habeat propinquam urbi unam, aliam longinquam. Coloni agri sint vel servi, vel nationum diversarum barbari, in privato privati, in publico publici, iique spe ac præmio libertatis ad frugem compellentur. Situs urbis sit salubris, opportunus ad pacis bellique negotia, frequens & abundans aquis & ad portum, & ad usus alios. Arx una utilis Monarchiæ, Oligarchiæque, plures loci natura firmi, Aristocratix, plures loci Democratix. Series domorum & platearum in præcipuis imisque partibus sint rectæ, in extremis turbatæ. Muris quoque cincta esse potest, quia & ornant & defendunt civitatem, virtutem vero civium non impediunt sed augent. Requiritur & templa, & concœnationum ædes, & in propinquo fora deambulationibus judiciisque servientia, & junctæ his Gymnasia seniorum alibique juvenum, corporis exercitiis destinata, forum denique rerum venalium. In his ergo sita est beatitudo civitatis, maximè vero in virtute,

tute, quæ cum ex suppositione sic di-
 catur, cum poenarum observatur metu,
 quod honestum, vel per se, cum sponte
 ad ipsius normam vivitur, hæc sola est
 quæ præstat eam vere beatam. Cæterū
 ut virtus, acquiratur, tria necessaria,
 natura, exercitatio & ratio. In natura **XIV.**
 spectatur, ut talem cives habeant, quæ
 sit apta & ad imperandum & ad pa-
 rendum; Ut enim hoc fiat, & per vi-
 ces fiat, necesse est, propter paucita-
 tem magnopere ante alios præstan-
 tium, æqualitatem, quæ habetur ma-
 ximè justa, securitatem, ætatum dissi-
 militudinem, disciplinæque ejusdem
 necessitatem. In exercitatione, ut assue-
 scant cives superiora dispicere, ac ad
 ea dirigere inferiora, necessaria ad uti-
 lia, hæc ad honesta, actiones ad con-
 templationes, negotia ad otia, bellum
 ad pacem, de qua postrema re jam
 in superioribus est dictum. Virtutes **XV.**
 porro cum sint aliæ negotiosæ, aliæ o-
 ciosæ, aliæ mediæ generis, illæ forti-
 tudo patientiaque, hæc sapientia, me-
 diæ temperantia & Justitia, cuncta
 esse ad ociosam referenda manifestum

- est. Quæ ut haberi possint, ante omnia opera impendenda, ut natura rectè sese habeat, quod fieri vix potest, nisi generatio rectè fuerit, ad quod certa postulatur ratio matrimoniorum. Hujus est primo ætas cōgrua, ne pars alterutra sit inepta, vel liberi parentibus decrepitis opem ferre nequeant, vel nimis juvenes contemnant. Censetur autem ea in viris annus 37, in fæminis 18. Deinde tempus consociationis, quod putatur optimum hybernum. Tertio partus, qui aut integer esse debet, aut exponi. Et quia raro integer & validus ex senibus, post annum 55 à procreatione liberorum viri abstinere debent: cuncta quoque adulteria severè prohibenda. In educatione partus danda opera, ut sit justum alimentum, quale est ex lacte; ut motus frequens, ut locus habitationis frigidior, ut ortium ad annum quintum necessarium, nisi quod fabellæ memorari possint, absque tamen obscœnitate, quæ in picturis etiam & statuis cavenda. Inde spectent alios discentes ad annum septimum. Post serio informentur ad annum

annum vigesimum & primum, licet aliter ante, aliter post pubertatem.

LIBER VIII.

Est autem informatio eligenda publica, quia partes reip. sunt liberi, ut neglectio eorum ad rempub. pertineat, & conformes esse debent statui suæ civitatis. Itaque & virtutes illæ ipsi maximè instillandæ, quæ formæ reip. maximè conveniunt. In cæteris observandum, ut discant maximè & necessaria, & ingenua, & ad negotia civitatis maximè conducentia, nec eorum quidquam referat ad lucrum. Talia initio sunt quatuor, Grammatica, Pictoria, Gymnastica, & Musica. Ex his Musica pertinet ad ocium liberale. Pictoria partim ad ocium & contemplationem rerum pulchritudinis, partim ad negotium, cujus generis est & Grammatica. Gymnastica denique ad negotium. Gymnasticæ tradendus puer ad comparandam bonam corporis habitudinem, non feritatem, quod Spartani fecere. Musica, ad oblectationem ocii, quia cum hoc necessarium, voluptas dari honestior

C. I.

II.

IV.

III.

IV.

V.

VI. **fior vix potest.** Imo exercitium vir-
 tutum moralium quoque, atque ani-
 mi tranquillitatem, quoniam & mo-
 res mutat, & harmonia sua animum
 componit. Debent autem pueri eam
 ipsam discere, ut de ea senes possint
 judicare, cum præsertim nequeant qui-
 escere. Eo autem usque discere, non
 ut placeant aliis, sed honestè sese pos-
 sint oblectare. Itaque animo ab ar-
 tis ostentatione maximè in publicis
 VII. certaminibus debent abstinere. Sed
 cum Musica & melodia sint vel Ethicæ,
 vel Enthusiasticæ, illas discat, has au-
 diat aliquando puer. Cumque har-
 monia Doria præcipuè huc faciat, il-
 lam liquet esse præferendam. Atque
 hætenus Aristotelica supersunt. Cæ-
 tera pulcherrimi operis magno cum
 cruditorum dolore, cruditio-
 nisquè detrimento
 VI periere.

JOANNIS SCHEFFERI

ARGENTORATENSIS,

De Studiis, in Philosophia Practica &
Historia universa, recte instituendis.

IN disciplinis omnibus discendis, duo valde necessaria observatu, primū ne inutilibus teramus tempus, quandoquidē *vita brevis*, ut aiebat ille, *ars longa* : deinde ne utilia quoque indiscriminatim ac sine ordine tractemus.

Prius ut eum fructu faciamus, duo iterum attendenda sunt, primo ut dispiciamus, quæ per se usum aliquem afferre possint, quæ non possint. Sunt enim in omnibus fere disciplinis aliqua inania vitæque (cui soli discendum, & ad quam accommodanda omnia) nihil profutura : deinde quæ utilia esse possint nobis ; quandoquidem non eadem omnibus eodem modo necessaria.

Ad alterum requiritur, ut consideremus bene, quid primo, quid secundo loco legi discique à nobis debeat : ne si hic præpostere quid fiat, vel difficultas cœpti nos absterreat ab egregio proposito, vel varietas obruat,

vel immutatio fera quidem, sed tamen necessaria fatiget.

Cæterum de prima parte unicuique pro se cogitandum est; juvabit autem hic respexisse ad genus vitæ, quod sibi quisque eligit. Eligere profecto debet in tempore, ad ætatem, ad subsidia studiorum, quæ prout ampliora sunt vel angustiora, sic amplius aut angustius spacium in omnibus pro se cuique præscribunt ingrediendum.

In secunda parte nemo prope est, qui non per se videat, à facilioribus faciendum initium, & ad difficiliora procedendum; cum hoc suadeat intellectus, nullo adhuc exercitio confirmatus & iudicium per ætatem imbecillum ac rude: quæ si ad graviora statim adhibentur, non modo absque successu laborant, sed ipsa difficultate negotii, in quo versantur, retusa hæbescunt.

Porro faciliora ego quidem in omnibus existimo ea, quæ disciplinam nobis aliquam ruditer, ac per summa quædam lineamenta proponunt, ut indolem naturamque eius uno veluti intuitu contueri liceat. Qualia sunt quæ vulgo *Compendia* appellantur. Unde mea sententia rectissime initium ab ipsis in quocunque genere disciplinarum desumitur.

A Con-

A Compendiis veniendum ad eos, qui fundamenta in singulis explicant accuratius, eaque omnia tollunt, quæ in ipsis vel difficultate obscura, vel ambiguitate dubia & infirma videntur.

Tum demum consulendi illi, qui singulas in ipsis partes expoliunt, ut ita perfecta in earum cognitionem impetremus.

Si quis igitur à nobis quærit, unde censeamus in Practicis faciendum esse initium, absque ambiguitate ulla dicemus ab *Ethicis*, ut quæ Generalia Philosophiæ ejus tradunt fundamenta, & in iis à Compendio quodam, quod summa disciplinæ ejus capita facillime ac maximè perspicue proponat. Compendium porro nullum hic existimamus facilius aut evidentius illo *Burgerſdicii*, quod in omnium versatur manibus. Quanquam parum interesse videatur, sive hoc, sive alio utamur, modo tali, quod cum doctrina Aristotelis conveniat, à quo in Practicis non temere recedendum putamus.

Burgerſdicio cum expositionis alicujus luminis que causa, tum quia quædam minus commode proponit, conjungendus est *Hornejus*, legendaque quæ in *Ethicis Majoribus* ab eo docentur, si non omnia, ea certe, quæ extant

extant lib. I. cap. 3. & 8. Lib. II. cap. 2. 3. 5. Lib. III. cap. 4. 11. 12. 13. Lib. IV. cap. 3. & 4.

Post Hornejum ipse consulendus *Aristoteles* videtur, sicut eam Paraphrasi illustravit *Andronicus Rhodius*, ut eum vulgo vocant, qui solus instar omnium commentariorum esse potest.

Cognita sic disciplinæ hujus summa, veniendum ad illius partes, primumque eam, quæ est de *Fine*, quam existimo rectissime disci ex *Ciceronis* libris de *Finibus & questionum Tusculanarum* libro quinto. Addendæ *Senecæ Epistola* 74. 76. 87. 92. item liber de *Vita beata*, & alius de *Tranquillitate animi*, cui conjungendus Liber *Plutarchi* ejusdem argumenti.

Sequitur pars alia, quæ agit de *Affectibus eorumque coërcitione*. In hac initium faciendum à libello *Plutarchi*, cui titulus *corporis ne an animi affectiones sint pejores*. Subjungendus deinde Liber Primus, Secundus, Tertius, Quartus *questionum Tusculanarum Ciceronis*. Postea *Epistola Senecæ selectiores* conjungendæ, quales 4. 24. 26. 30. 54. 77. 78.

Postea legendi qui scripserunt de *Virtutibus ac vitiis*, ubi forte non incommodè quis
inci-

Inciperet à libello *Aristotelis* de hac materia, item *Plutarchi de Vitio & Virtute*, cui adjungendus alius ejusdem libellus *de Virtute morali*. Possent postea non incommode subjici *Ciceronis Liber primus de Officiis*. De *Fortitudine ac Constantia* legendus *Seneca libro de Constantia*, ejusdemque *Epistolæ supra laudatæ*. Addendi etiam *Tres ejus libri Consolationum & Oratio Philisci* apud *Dionem* lib. xxxviii. De *Temperantia & adversus Luxum* insignes ejusdem sunt *Epistolæ 60. 86. 122.* De *Moderatione Iræ* idem legendus est, ut & *Plutarchus* in peculiaribus de *Ira* libris. De *Liberalitate ac Beneficentia* quoque insignes celebresque *Seneca* sunt libri *de Beneficiis*. Contra *Avaritiam* eleganter scripsit *Plutarchus* libro de *Cupiditate divitiarum*. De *Amicitia* habemus *Ciceronem*, vel solum hic commendandum. De *Justitia & Jure* rectissime puto legendum initio librum primum *Ciceronis* de *Legibus*. Subjungi debet *Thomas Aquinas* in quæstionibus hoc Titulo. Mox addi possent videntur *Regulæ juris ex Codice Legum Romanarum*.

His ita absolutis liberum erit vagari per genus omne eorum, qui de talibus scriperunt. Quales sunt *Epicætetus* cum commentario

tario duplici *Simplicii & Arriani, Antonini Liberalis, Hieroclis, Aurea carmina Pythagoræ, Theophrasti Characters Ethici cum commentario Casaubini, Juvenalis, Persius cum commentariis Casauboni. Valerius Maximus, Sabellici Exempla, Sarisberiensis de Nugis Curialium, Boëtius de Consolatione Philosophiæ, &c.*

In *Politiciis* non alia est ratio. præmittendum ante omnia disciplinæ ejus *Compendium*, qualecunque denique, modo Aristotelis vestigia sequatur. Nec inutile erit huic proposito nostrum *Breviarium*, vel *Disputationes Politicæ Micrelii*.

Compendio isti subjungendus ipse *Aristoteles*, cum *Paraphrasi Heinsiana*, quæ est instar omnium commentariorum. Si quem tamē legere placet Commentatorem, aliis *Piccaratum* prætulerim & *Acciajolum*.

Postea veniendum ad singula, primū vetera, qualia sunt *Plutarchi* præcepta de *Republica*, *Sallustii* Epistolæ ad Cæsarem de *Republica ordinanda*, *Dionis Cassii* orationes Duæ, una *Mæcenatis*, altera *Agrippa* de *Monarchia & Aristocratia* Lib. LI. oratio *Romuli* apud *Dionys. Halicarn.* Lib. II. *Plutarchus de Monarchia Aristocr.* Oratio *Otanis* apud *Herodotum*
 Lib. III.

Lib. III. *Isocrates ad Nicoclem*, *Agapetus de of-*
ficio Principis, *Panegyricus Plinii secundi*, pa-
negyricus Pacati, *Claudianus de tertio & quar-*
to Consulatu Honorii, *Taciti vita Agricolæ*,
 cum notis *Virdungi & Berneggeri*, *Ejusdem*
digressio de Lege Majestatis, *Annal. i. c. 32.*
 cui jungenda *Oratio Amyntæ apud Curtium*
 Lib. VII. c. I. alia *De Legibus Ann. III. c.*
24. alia *de Statu Reipub. Romana*, *Annal.*
IV. cap. 4. & Hist. I. cap. 4. Cui adden-
 da *digressio Sallustii in bello Catilin. & Polybii*
 Lib. VI. *Oratio Livia ad Augustum de Cle-*
mentia etiam inimicis exhibenda apud Dionem
 Lib. LV. *Oratio Cesaris & Catonis apud*
Sallustium Bello Catilin. alia *Memmii contra*
Nobilitatem, & Marii ejusdem argumenti a-
 pud eum in bello Jugurthino. Quibus ad-
 denda *Oratio Lepidi in Historici ejus fragmen-*
tis, item *Consulum & Canulei apud Livium*
 Lib. IV. cap. I. & *Appii apud eundem Lib.*
v. c. 3. & Manlii Lib. VI. cap. 18. *Oratio*
Q. Fabii ad Æmilium de cautione veri Ducis,
 apud eundem Lib. XXII. cap. 39. Item e-
 jusdem cum *responsione Scipionis apud ipsum*
 Lib. XXVIII. cap. 40. & *Annibalis Scipionis q̄*
 Lib. XXX. cap. 30. *Oratio Catonis, cum re-*
sponsione Valerii De Luxu, apud eundem Lib.
 xxx.

xxxiv. cap. i. Cui addenda digressio *Taciti*, cum Epistola *Tiberii* de hoc argumento, *Annal.* III. c. 53. Oratio *Scytharum* apud *Curtium* Lib. VII. c. 8. de *Moderatione animi post successus rerum prosperos*, & huiusmodi. Ex Recentioribus vero occurrunt primum illi qui in *Tacitum* scripserunt, *Scipio Ammiratus*, *Gruterus*, *Forstnerus*, *Bæclerus*. De *ratione Status Boterus & Septalius*. De *Arcanis rerumpubl.* *Clapmarus*. De *Majestate Gothofredus* in *Comment.* ad *legem quifquil.* De *auspicio Regio Bæclerus*. De *Principe Raccabella*. De *Consiliario Zinarus & Ceriolanus*. De *Legato Paschalius & Marselaer*. De *Aulico & Nobili Hippolitus à Collibus*. De *Senatore Laurentius Grimaldus*. De *Cive Platina*. De *conversazione mutua Stephanus Guazzi* legendi.

His vel omnibus, vel præcipuis, præsertim veteribus cum cura lectis, vellent subungi *Lipsii Politica*, ut quatenus illa vetera ad usum temporum nostrorum debeant accommodari, perspiciatur. Sed ea non vulgari modo essent tractanda, verum cura singulari, additis singulorum Autorum, quos adducit locis, iisque examinatis, cum diligentia, notatisque observationibus uberioribus, quæ ex illis fluunt. Postea

Postea liberum esset vagari per genus omne *Historicorum & Politicorum* veterum & recentium. Ex quibus ante alios eminent, inter veteres quidem *Plato* libris *de Repub. & Legibus*, *Xenophontis Agesilaus*, itemq; *Respub. Atheniensium & Lacedæmoniorum*, *Polybius* totus, & *Dio Cassius*, scriptores maxime Politici, *Tacitus*, *Vellejus*, *Epistolæ Ciceronis ad Atticum*. Ex Recentioribus vero *Secellii Resp. Gallorum*, *Cominaus*, *Bodinus*, *Barclaji Argenis*, *Heinssi laus Asini*, *Strada de Bello Belgico*, *Symbola SAVEDRA*, *Berneggeri Tuba pacis*, *Paruta*, *Mercurius Victorii Siri*, *Gramondus*. &c.

Machiavelli, *Campanella* & similium scripta omnium postremo censeo legenda, ne infirmum adhuc iudicium in errores aliquos labatur.

Porro utile est, nec utile tantum, verum etiam necessarium prædictis addi *jura*, præsertim *Gentium ac Natura*, sicut tradita sunt à *Grotio*, publica que gentis Germaniæ *Limnei*. Subjungi posse videntur *Respublica* ut ab *Elzeviriiis* sunt editæ, illæ præsertim, quæ nobis vicinæ, quales *Dania*, *Polonia*, *Belgii*, *Gallia*, *Britannia*. De *Belgio* peculiari ratione scripsit *Schockius*, quod notandum.

In *Historia* initium faciendum à *Rebus*

E

Patria,

Patria, iisque quæ vel nostra ætate, vel proxime ante illam sunt gestæ, postquam universam ex Compendio aliquo contemplati sumus. Suaderem autem in universali *Historia* initiũ fieri à primis *Tabellis Sœceto Historiæ Jonstoni* præmissis, quibus seriem rerum omnium per faciles *Temporum* characteres designat. His bene memoriæ mandatis, subjungendum *Petavii Compendium Rationario* ejus additum, videtur. Postea statim, ut dixi, veniendum ad *Historiam Patriam*, ubi primum occurrunt *res Gustavi in Germania & Polonia gestæ*. Illæ vel ex *Chemnizio*, vel si longior videtur, ex *Bracelio*, aut *Anonymi Epitome* haberi possunt. Has optime consignavit *Piascius* in *Chronico*. *Res Caroli & Erici* quodammodo hauriendæ ex *Chronico Chytrai*, nam perfecte à nemine adhuc traditæ, quod sciam. Postea legenda *Historia Sveo-Gothica* mei soceri *Io. Loccenii*. Et si cui otium est, *Ericus Upsaliensis*, vetustissimaque *Procopii, Jornandis & aliorum*, quam uno volumine editam à *Grotio* habemus. Post ad *Historiam gentium vicinarum* veniendum, ut *Polonicam Piascii, & Belgicam Strada*, quos jam ante nominavimus. Addi potest *Belgica Historia Reidani*. In *Gallica* et *Gramondo*,
iam quem

quem supra nominavi, addendus est *Thuanus*.
In *Anglicana Cambdenus*.

Absoluta nostrorum temporum Historia, eaque quæ maxime pertinet ad cognitionem Patriæ, revertendum iterum ad veterem, eamque propter singularia exempla, elegantiamque scriptionis, *Romanam*. Hic initium fieri vellem ab *Eutropio*, mox subjungendus *Florus* videtur, & tum *Livius*, cum supplementis *Freinsheimii* omnium librorum qui amissi sunt. Post sequetur *Svetonius*, tum *Spartianus*, *Capitolinus*, *Lampridius*, *Gallicanus*, *Pollio*, *Vopiscus*, qui omnes uno volumine contineri solent.

Cui placebit ire longius in *Historia profana*, is poterit pergere ad *Historiam Assyriorum, Persarum, Græcorum*, & generalem ejus capere gustum ex *Justino*, postea addere *Herodotum & Diodorum Siculum*; & si specialiora placent (nam *Diodorus* Compendio refert) interserere *Thucydidem & Xenophontem*, mox subjungere *Cornelium Nepotem*, & *Curium*, itemque *Appianum Alexandrinum*.

His isto modo confectis venire poterimus ad quarumcunq; *Gentium Historiam* paulo vetustiore, ut *Danorum*, quam ex *Saxone*, *Norvagorum*, quam ex *Snorrone Sturlesonio*,

Belgarum, quam ex *Barlando Meterrano*, *Doufa*, *Grotio*, *Anglorum* quam ex rerum Anglicarum scriptoribus, uno volumine editis, sicut & *Gallorum*, *Germanorum*, *Polonorum*, ex cujusque gentis scriptoribus sub titulis hujusmodi editis, haurire poterimus. Qui hoc fecerit, ei nihil fere deerit in Historia profana, poteritque postmodo addere quotidie, quos instituto suo maxime conducibiles intelliget.

In *sacra Historia* initium faciendum à *Sulpitio Severo*. Huic subjungi vellem *Sceleton Historiæ Ecclesiasticæ Jonstoni* & mox *Historiam Ecclesiasticam Pappi*, postea suaderem ut procederetur ad notabilem mutationem *Luthèri in negotio religionis*, quæ discenda ex *Sleidano*. Huic addenda *Historia Ecclesiastica Bazii*, subjungendus postea *Olaus Magnus de Episcopis Upsaliensibus*. Et hæc quidem omnibus noscenda videntur. At cui ratio instituti vitæque svadet longius progredi, is poterit primum reverti ad *Josephum*, eique mox addere *Historiæ Ecclesiasticæ* scriptores uno editos volumine, *Eusebium* videlicet, *Socratem*, *Theodoretum*, *Evagrium*. His subjungere *Centuriatores Magdeburgenses* & *Baronii Annales*, vel ipsorum *Epitomen* si nimii videntur. Postea veniendum ad magis
 singu-

(69)

singularia, ubi non incommode initium fiet
ab *Historia Pontificum Romanorum Platina*,
cum continuatione *Onuphrii Parvini*. Post
subjungi possunt *Historia Ecclesiastica* singu-
larum gentium, ut *Anglorum Bedae*, *Hambur-*
gensium & Bremensium Adami Bremensis &
aliorum. Tum consulendi illi, qui *de vitis*
& sectis Hæreticorum egerunt. Addenda
etiam *Concilia*, ut ad intimiorem
rerum sacrarum intelle-
ctum perveniatur.

E 3

JOAN.

JOANNIS SCHEFFERI

ARGENTORATENSIS,

Brevior methodus in studio Philo-
sophiæ practicæ, Historiarum, Eloquen-
tiæ seu Styli.

AD meliorem in studiis humanita-
tis successum tria videntur maxime
necessaria, *Philosophia accuratior cognitio, no-
titia Historiarum & facultas styli.* Ut Philoso-
phiam, præsertim Practicam recte discamus,
opus est ab initio quodam Compendio, ex quo
generalia ejus præcepta, omniumque partium
inter se connexionem discamus. Tale esse
potest *Burgerfeldii Compendium.* Sed quoniam
ibi nonnulla brevius sunt proposita quam ut
exacte possimus omnia fundamenta cogno-
scere, vellem ex *Horneii Ethicis majoribus* sub-
jungi ea, quæ ipse habet, toto illo libro, quo
agit *de Principiis Humanarum actionum*, item
quæ disputat *de Justitia & Jure.* Huic statim
subjungendi videntur *Ciceronis libri de Finibus*,
item *Quæstionum Tusculanarum Lib. 5.* quibus
in locis ostenditur, & quid veteres de summo
bono statuerint, & quæ maxime idonea de
eo sit sententia; illa nempe quæ virtutem
præfert

præfert rebus cæteris. De cujus virtutis honestatisque præstantia deinde legendus est *Seneca* Ep. 74. 76. 87. 92. item duobus libris *de tranquillitate animi & vita Beata*. Sed quoniam duo fere à præclaris actionibus impediunt, *Dolor & Metus*, itaque adversus talia disputans, legendus est *Cicero Tusculana prima*, *Seneca* Epist. 4. 24. 26. 30. 54. 77. 78. item Epist. 60. 86. 122. quibus contra alterum impedimentum, *Voluptatem* nempe & *Luxum* disputat. His jam subjungi potest *Epiætetus* totus cum *Simplicii* commentariis, *Antoninus Liberalis*. Exempla *Sabellici*, ac tum demum *Cicero de officiis*, *Thomas de Justitia & Jure*, titulus *Juris de Regulis Juris*, cum commentario *Ravardi* vel *Hotomanni*, vel alterius idonei *Jurisc. & ultimo loco Grotius de Jure Belli & Pacis*.

In *Politicis* optimū fuerit auspiciari ab ipso *Aristotele*, & primum ipsum discere intelligere ex *Paraphrasi Heiniana*, mox addere commentarium *Acciajoli & Piccarti*, tum velut complementum subjungere *Lipsii Politicam*, eorumque verum intellectum, ex ipsis auctoribus quos adducit, petere.

In *Historia* initium faciendum à *Jonstano*, cui adjungendum *Petarvii rationarium temporum*

rum; mox subjicienda si otium & tempus patitur, *Cluverii Historia universalis*. Post veniendum statim ad *Historiam Patriam* recentissimorum temporum, initiumque sumi potest ab *Anonimo* quodam, qui scripsit *Epitomen rerum Germanicarum*; mox addi debet *Chemnitii Historia*. Deinde *Chronicon Pfafecii*. Huic subdi *Loccenii Historia* potest, item *Strada de Bello Belgico*, postea licitum erit & utile ire ad quodvis genus Historicorum, capiendo semper eos, qui res nostris aut proximis à nostris temporibus gestas scribunt, & earum gentium res scripserunt, cum quibus nobis est plurimum negotii, ut *Danorum, Polonorum, Muscovitarum* &c. Ad *Historiam veterem* quod attinet, etiamsi & illa Historiæ causa legi debeat & possit; prodest tamen aliquando magis quam recentior, & ad stylum & ad prudentiam politicam: quo sine initium ejus legendæ fieri potest è *Curtio*; huic adjungendus videtur *Suetonius*, isti *Vellejus Paterculus*, illi *Florus*, tum optime sequi videtur *Sallustius*, postremo *Tacitus*. Ordo hic à nobis traditus, magis in respectu ad stylum, quam multitudinem gravitatemque sententiarum, & pondus judiciorum, quam seriem Historiæ, in cujus respectu primo loco post *Curtium* ponendus est *Florus*,
huic

huic subjiendus *Sallustius*, tum *Vellejus*, postea *Tacitus*, ac denique *Suetonius*

Quod alias ad stylum attinet, ante omnia *Curtius* sequendus videtur, quem non sufficit semel legisse, sed quotidiana curâ imitationeque in succum & sanguinem convertendus est. Quod si hoc modo lectionem instituerimus, tum liberum erit ad omne genus scriptorum accurrere, & quidquid instituto nostro utile videtur, inde excerpere.

INDEX AUCTORUM,
 QVI IN PRÆMISSIS OPUSCULIS
 ALLEGANTUR.

- Acciajolus 62, 71.
 Adamus Bremenſis 69.
 Agapetus 63.
 Andronicus Rhodius 60.
 Antoninus Liberalis 62, 71.
 Appianns Alexandrinus 67.
 Ariſtoteles 61, 62, 71.
 Arrianus 63.
 Barclajus 65.
 Barlandus Meterranns 68.
 Baronius 68.
 Bazius 68.
 Beda 69.
 Bœclerus 64.
 Berneggerus 63, 65.
 Bodinus 65.
 Boëtius 62.
 Boterus 67.
 Bracelius 66.
 Burgersdicius 59, 70.
 Cambdenus 67.
 Campanella 65.
 Caſaubonus 62.

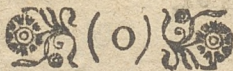
- Capitolinus 67.
 Cato 63.
 Centuriatores Magdeb. 68.
 Ceriolanus 68.
 Chemnizius 66, 72.
 Chytræus 66.
 Cicero, 6, 61, 65, 70, 71.
 Clapmarius 64.
 Claudianus 63.
 Cluverius 72.
 Cominatus 65.
 Corn. Nepos 67.
 Curtius 67, 72.
 DioCassius 62, 65.
 Diod. Siculus 67.
 Dionys. Halicarnass. 62.
 Donfa 68.
 Epictetus 61, 71.
 Ericus Upsaliensis 66.
 Evagrius 61.
 Eusebius 68.
 Eutropius 68.
 Florus 67, 72.
 Forstnerus 64.
 Freinshemius 67.
 Gallicanus 67.
 Gothofredus 64.

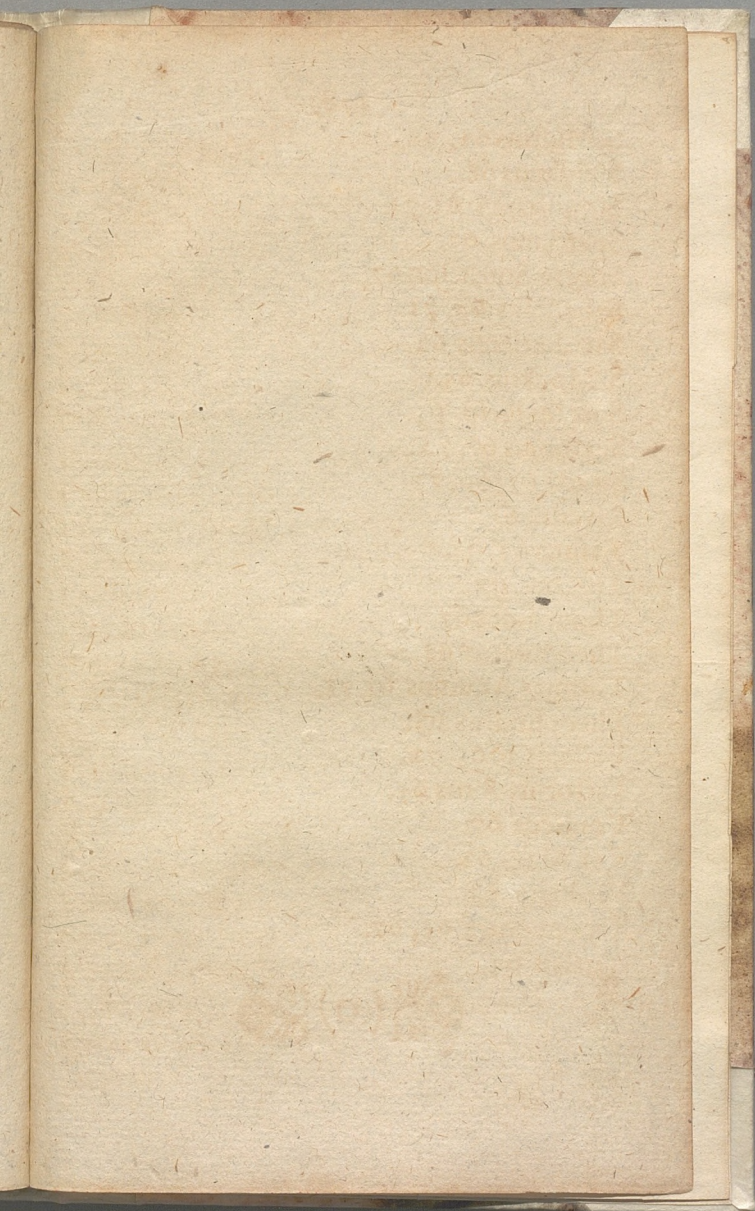
- Gramondus 65, 66.
 Grotius 65, 66, 68, 71.
 Graterus 64.
 Heinſius 62, 65, 71.
 Herodotus 67.
 Hiorocles 62.
 Hippolitus alollibus 64.
 Hornejus 59, 60, 70.
 Hotomannus 71.
 Jonſtonus 66, 68, 71.
 Joſephus 68.
 Iſocrates ad Nicocl. 63.
 Juſtinus 67.
 Juvenalis 62.
 Lampridius 67.
 Laur. Grimaldus 64.
 Lepidus 63.
 Limnæus 65.
 Lipſius 64, 71.
 Livius 67.
 Loccenius 66, 72.
 Machiavellus 65.
 Marlelaër 64.
 Micrælius 62.
 Olaus Magnus 68.
 Onuphrius Panvinus 69.
 Plato 65.

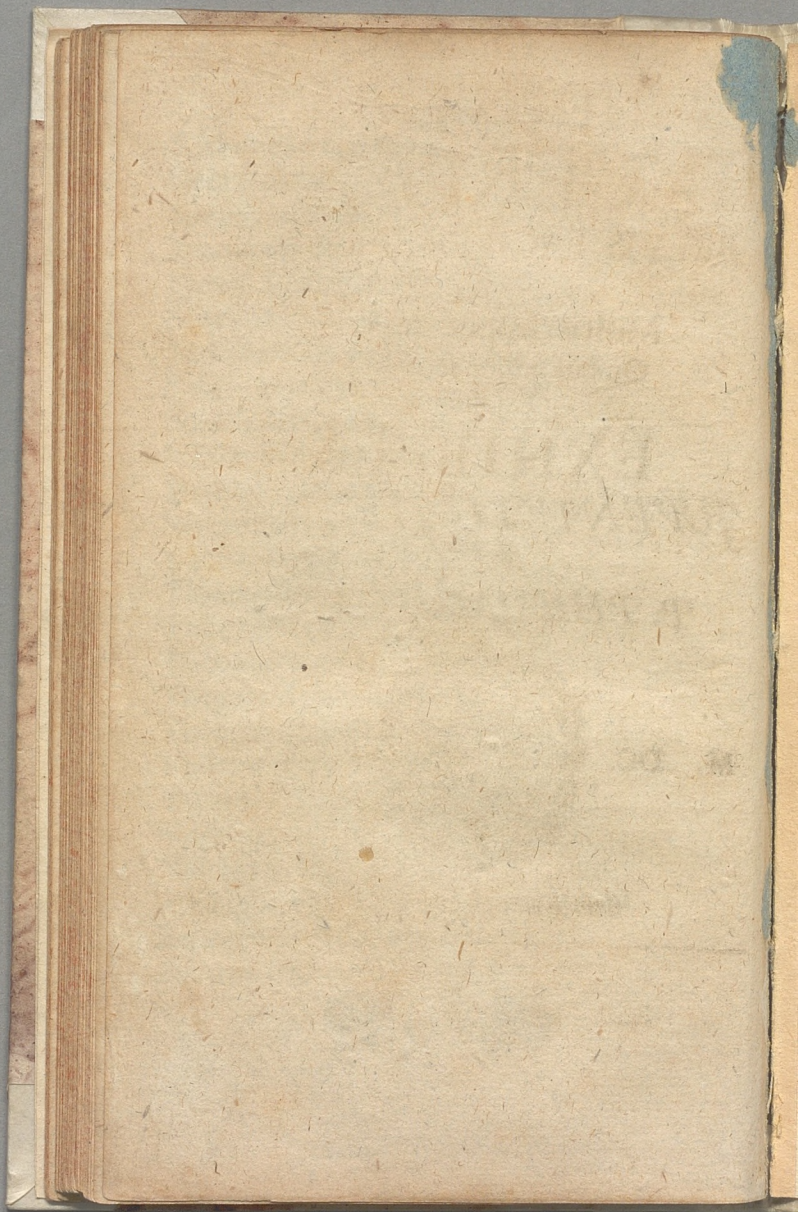
Polybius

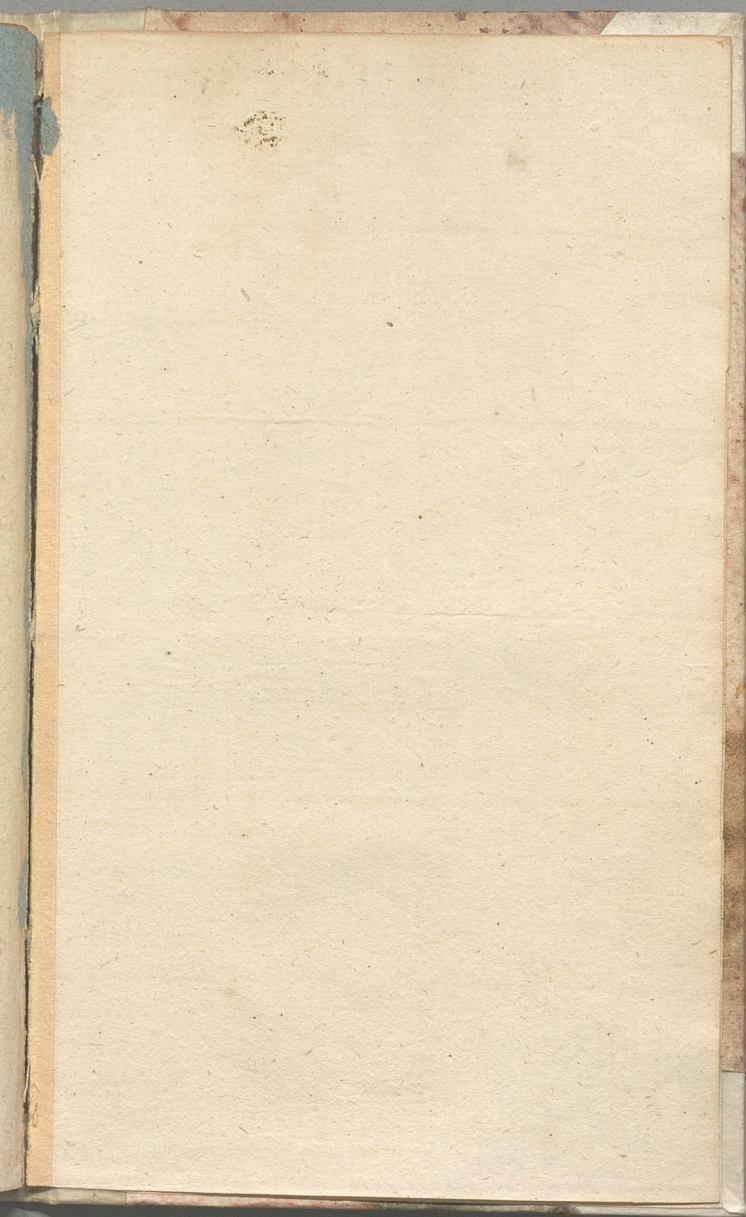
Polybius 63, 65.
Paruta 65.
Paschalius 64.
Petavius 66.
Piasecius 66, 72.
Pollio 67.
Pappus 68.
Platina 64, 69.
Piccartus 71.
Petavius 71.
Plutarcus 60, 61.
Philisci oratio ap. Dion. 61.
Pythagoras 62.
Persius 62.
Piccartus 62.
Plinius II. 63.
Pacati Orat. 63.
Q. Fabius 63.
Ravardus 71.
Raceabella 64.
Reidanus 66.
Scipio Ammiratus 64.
Saxo Grammaticus 67.
Seneca 71.
Steph. Gazzius 64.
Septalius 64.
Socrates 68.

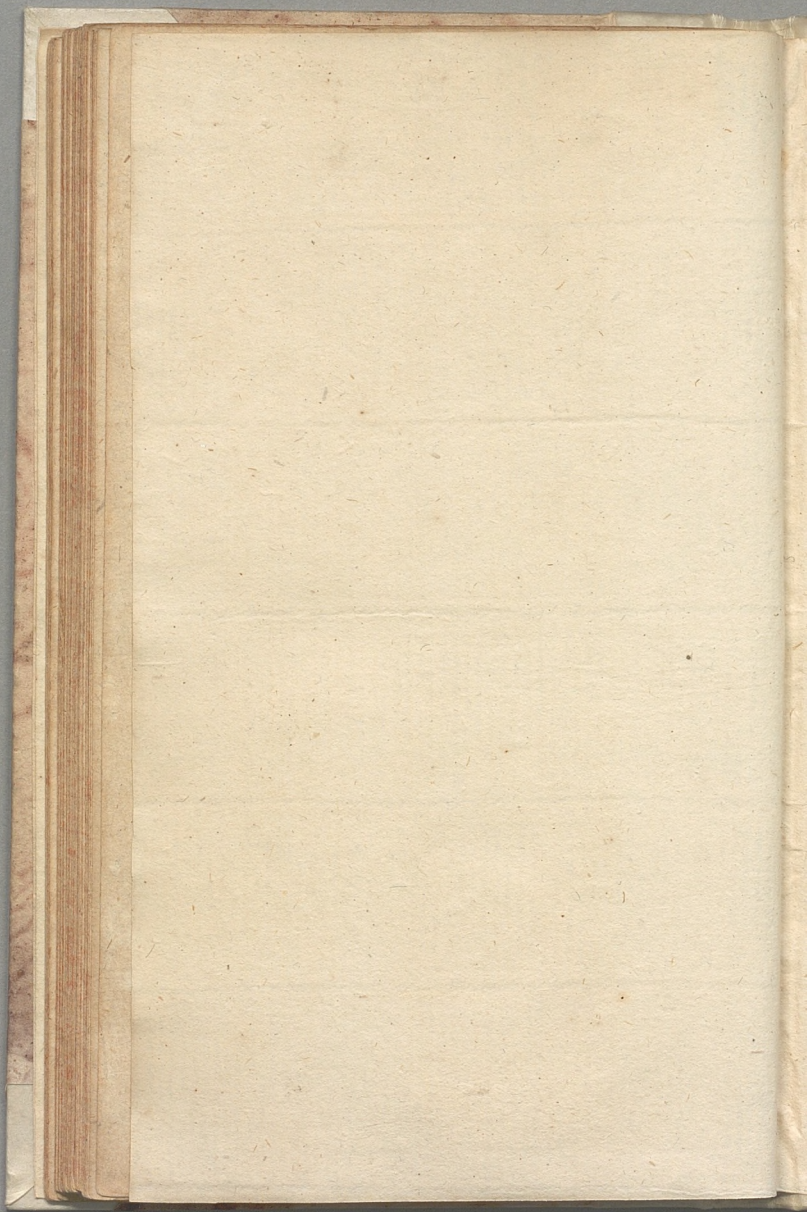
- S. Mustius 62, 68, 72.
 Sleidanus 68.
 Simplicianus 62. 71.
 Spartianus 67.
 Snorre Sturlæson 67.
 Sabellicus 62. 71.
 Sarisberiensis 62.
 S. Mockius 65.
 Socellii Resp. 65.
 Suetonius 67. 72.
 Strada 65, 66, 72.
 Savedra 65.
 Tantus 63. 64. 65. 72.
 Thranus 67.
 Thucydides 67.
 Theodoretus 68.
 Thomas Aquinus 61. 71.
 Theophrastus 68.
 Vellejus p. 65. 72.
 Victorius Sirus 65.
 Vopiscus 67.
 Val. Max. 62.
 Viridugus 63.
 Xenophontes 65, 67.
 Zinarus 64.

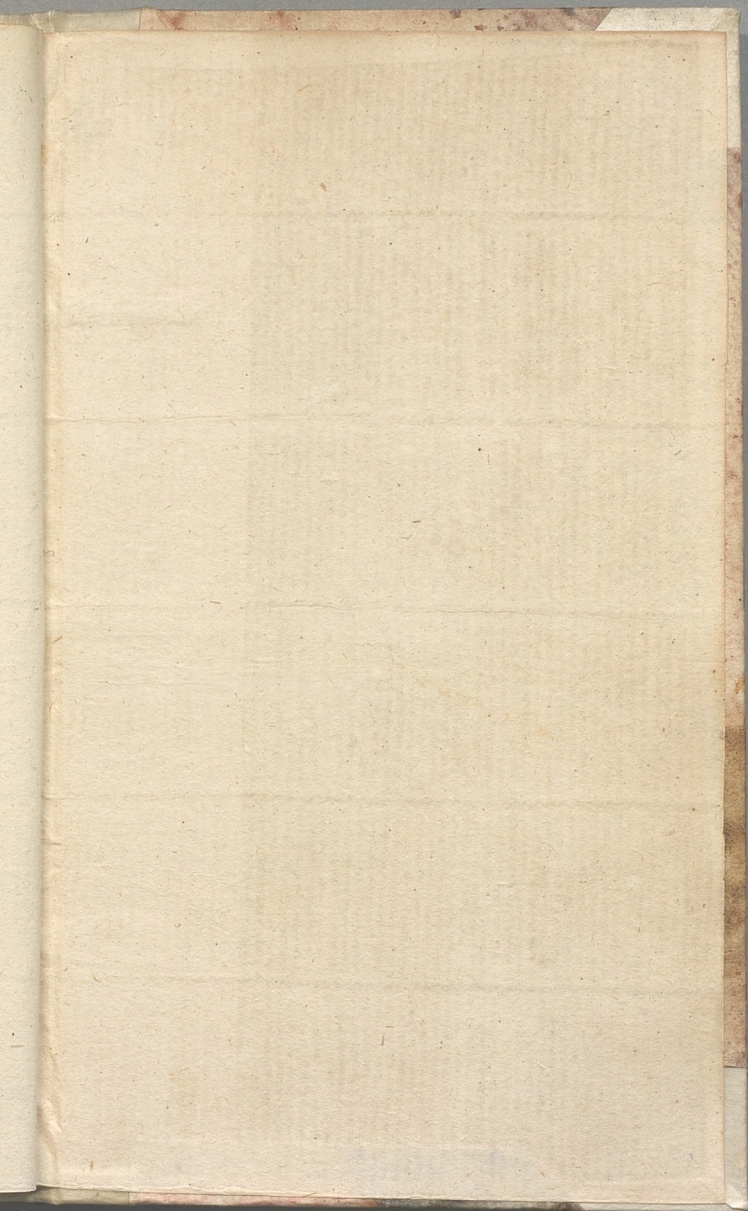

www.books2ebooks.eu